

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen

AALBORG KATHEDRALSKOLE

i Juli 1848.

Indhold:

1. Om Lydighedens Betydning for Opdragelsen. Af Overlærer Mag. Povelsen.
2. Skoleefterretninger. Af Rektor Mag. Tregder.

AALBORG.

Trykt hos Karl Bech.

Om

Lydighedens Betydning

for

Opdragelsen.

Af

Overlærer Mag. Povelsen.

Naar man ikke vidste det bedre, kunde man let fristes til at tro, at Afhandlinger om Undervisning og Opdragelse i Lærere og Opdragere havde en sikker Kreds af Læsere. Inidertid behøver man ikke noget langt Bekjendtskab med den danske Lærerstand for at erfare, at en stor Del Lærere ikke blot nære Ligegyldighed for den pædagogiske Literatur, men ogsaa Mistillid til pædagogiske Skrifter, og at U tilbøjeligheden til paa den Maade at lade sig belære maaske er stærkest hos de ivrigste og dygtigste Lærere.

Hos unge Lærere har dette nu vistnok ofte sin Grund i en overdreven Kjerlighed til Selvstændighed og større Lyst til at samle end anvende Erfaringer. Men oftere kommer det hverken af Selvtillid eller Ulyst til at lade sig belære. Thi mange, som med Iver søge og med Taknemlighed modtage Vink og Raad, afvise ubetinget Tilbuddet af en pædagogisk Afhandling over samme Gjenstand. Og heri ledes de af en sikker naturlig Følelse. Thi den, der for et enkelt Tilfælde begjærer Raad eller Vejledning, er som oftest ligesaa vist ikke tjent med en noksaa velskreven pædagogisk Afhandling istedetfor en mundtlig Anvisning, som den Vandrer, der spørger om den korteste og bedste Vej fra en Landsby i Jylland til en anden, ialmindelighed kun vilde være ilde tjent med et Danmarks Kort og et Kompas istedenfor en kort mundtlig Besked.

Men ogsaa den ældre Lærer, der af pædagogiske Skrifter fordrer praktisk Anvendelighed, vil fordetmeste finde deres Indhold altfor almindeligt og theoretisk; medens derimod den,

der søger almindelige Theorier, vil fremkomme med den modsatte Beskyldning, at de allfor meget støtte sig til Erfaringen og kun have de vundne Erfaringers Anvendelse og Anvendelighed for Øje. Og det er denne Halvhed, denne aldrig opnaaede og dog sjelden opgivne Stræben efter en strengere videnskabelig Form, der har skadet de pædagogiske Forfattere. Thi omendskjønt den pædagogiske Literatur langtfra kan kaldes fattig, har dog de pædagogiske Forfatteres forenede Bestræbelser ikke formaaet at skaffe Pædagogiken Anerkjendelse som Videnskab, da den store Mængde lagttagelser, Erfaringer og Forskrifter snarere ere sammenhobede, end sammenholdte og oplivede af én forbindende og ordnende Ide. Og heri ligger maaske Grunden til den Kjendsgjerning, at Interessen for pædagogiske Skrifter og „pædagogiske Studier“ er ulige større blandt Lærerne ved Folkeskolen, end blandt deres Embedsbrødre ved de højere Dannelsesanstalter.

Men er der kun liden Forbindelse mellem Lærere og dem, der skrive om Undervisning, saa er dog Forbindelsen mellem Opdragere og Forfatterne af Skrifter over Opdragelsen endnu mindre. For en talrig Klasse af Opdragere — Mødrene — er et nøjere Bekjendtskab med den pædagogiske Literatur ikke engang ønskeligt, og skjønt en Dame naturligvis, hvis hun havde Lyst dertil, uden Skade kunde læse et eller andet Opdragelsesskrift, vilde dog et egentlig Studium af slige Skrifter ligge ligesaalangt udenfor den Kvinden anviste Kreds, som et Studium af Psychologi eller almindelig Grammatik, ligesom det er en Erfaring, der er let at forklare, at de fleste Forsøg paa at opdrage Børn efter et eller andet berømt pædagogisk Værk ikke har baaret de forønskede Frugter *). Al

*) Curtman (Lehrbuch der allgemeinen Pädagogik pag. 23) angiver ganske rigtig Grunden hertil: „Die Hauptursache des Misrathens der Kinder, welche angeblich nach pädagogischen Grundsätzen erzogen werden, liegt darin, dass diese Erziehung eine Art von Affektation, von Koketterie ist.“

Frygt for Fare fra den Side maa forresten forsvinde, naar man lægger Mærke til den Mangel paa Tillid til Opdragelsesskrifter, som ikke blot Fædre, men ogsaa Opdragere af fremmede Børn nære. Manges Mistro til Opdragelsesskrifter gaar saa vidt, at de forkaste alle Grundsætninger og Regler for Opdragelse. De paastaa, at Opdragelsens Frugt sjelden staar i det rette Forhold til Opdragernes Bestræbelser, at mange Børn, paa hvis Opdragelse der er anvendt den største Omhu, ere mislykkede, mens derimod andre, hvis Opdragelse hverken Forældre eller andre have skjænket synderlig Opmærksomhed, have naaet en heldig Udvikling *). De mene enten, at al positiv

Man spricht viel über die Erziehung, aber man thut wenig dafür. Sind die Väter die Pädagogen, so sind sie es gewöhnlich am Schreibtische, aber nicht in der Kinderstube, sind es die Mütter, so gehört für sie schon etwas Verschrobenheit dazu, um zur Lektüre der pädagogischen Schriften zu gelangen; es liegt wenigstens bisher ausserhalb der natürlichen Entwicklung einer Frau, sich mit abstrakten Schriften abzugeben. Geschieht es doch, so leidet fast immer die Häuslichkeit, die Freudigkeit an mechanischen Beschäftigungen Noth, und damit ist die Grundlage der mütterlichen Erziehung wenigstens im Mittelstande weggenommen. Sind endlich die Vorsteher der Erziehungsinstituten renommirte Pädagogen, so sind sie entweder wieder Autoren und dadurch dem Leben entfremdet oder Industriemänner, welche sich durch pädagogische Floskeln Zuspruch erwerben wollen. Die rechten Pädagogen sind so selten wie wahren Christen.⁴

*) Med Hensyn til denne Klage maa dog bemærkes: Ofte lykkes vistnok Opdragelsen ganske fortrinlig i Familier, hvor der tilsyneladende kun gjøres ganske lidt for den. Men ved fordomsfri Opmærksomhed vil man i de fleste Tilfælde finde, at det lidt, der i saadanne Familier sker, netop hører til den Art af Paavirkning, der væsentlig betinger en god Opdragelse. Thi ligesom det menneskelige Legeme taaler svære Saar og Lemlæstelser, uden at Livet angribes, men ofte et tilsyneladende ganske ringe Stød eller ubetydeligt Saar uophødelig medfører Døden, saaledes forholder det sig ogsaa ofte med de Indbydelser paa det aandelige Liv, som vi kalde smaa eller store.

Opdragelse er Hjernespind, at alle Indflydelser, Opdragelsen kan fremkalde, ere svage og magtesløse mod Indflydelserne af Livet, der ene er den Skole, hvori vi alle store og smaa dannes. Eller hvis de ikke gaa saa vidt, tro de dog, at de som Opdragere have gjort deres Pligt, naar de i det hele og i hvert enkelt Tilfælde handle efter bedste Overbevisning. Paa enkelte Erfaringer og lagtlagelser sætte de Pris, og tillægge dem baade Anvendelighed og Nytte; men almindelige Grundsætninger forkaste de, tilmed naar de hentes fra Bøger. Saaledes betragte de fleste Opdragere Opdragelsestheorier. I Gjærningen ledes de fleste af den Erfaring, Erindringen om Fordelene og Manglerne ved deres egen Barndomsopdragelse udstyrer dem med, og de optage leilighedsvis, hvad efterlignelsesværdigt de bemærke i de Familier, med hvilke de komme i Berøring. Og i denne Verden udrettes der Gud ske Lov baade i alle andre Ting og i Opdragelse og Undervisning en hel Del godt og dygtigt ifølge en umiddelbar Følelse hos de handlende Personer.

Hvis ovenstaaende Bemærkninger ikke ere ugrundede, vil den pædagogiske Forfatters Læserkreds indskrænkes til et forholdsmæssigt ringe Tal af saadanne Lærere og Opdragere, der gjøre deres Virksomhed til Gjenstand for en dybere Betragtning og dels ved et almindeligt Studium af den menneskelige Naturs Udviklingsgang og Opdragelsens og Undervisningens Opgave ville finde den rette Maade og de rette Midler baade

Hvad vi dernæst ere tilhøjelige til at tilskrive Forsynets umiddelbare Styrelse eller Tilfældet eller Held og Uheld, det er ofte Virkninger af Aarsager, som enten ingen ser eller maaske blot vi ikke kunne se, men som ligesfuldt ere tilstede. Endelig maa de Opdragere, der strengt forlange, at Opdragelsens Frugt skal svare til Opdragernes Anstregelser, erindre, at det ved Opdragelse og Undervisning altid er bedre at gjøre for lidt end for meget; thi Barnet er, som Jean Paul siger, ligesom et Uhr, der vel maa trækkes op for at gaa, men ikke gaar under Optrækningen (senere har man faaet Uhre, der gaa under Optrækningen, Barnenaturen er derimod endnu den samme).

for sig selv og andre, dels søge at skaffe deres egne Erfaringer og lagttagelser større Gyldighed ved at sammenligne dem med andre Slægters og andre Tidens. Og jeg tør paastaa, at Behandlingen vilde have vundet derved, hvis Forfattere af Undervisnings- og Opdragelsesskrifter mere havde haft denne begrændsede Klasse af Læsere for Øje og mindre lagt an paa at skrive for alle.

Naar jeg nu med dette for Øje nedenfor vover at meddele en lille Afhandling om Lydighedens Betydning for Opdragelsen, saa grunder sig mit Haab om Læsere blandt egentlige Opdragere (de eneste, som den paa nogen Maade vil kunne interessere) netop paa den Bevidsthed, at jeg har holdt mig udenfor de almindelige Udviklinger, Begrundelser og Forskrifter, som er Opdragelsesskrifternes vante Svære. Hvad jeg saaledes leverer, skal ikke være en udtømmende Afhandling om Lydighed, men nogle i Udøvelsen anvendelige Erfaringer og lagttagelser.

Spørger man Forældre og Opdragere, om de anse punktlig Lydighed for vigtig og væsentlig i Opdragelsen, saa ville sikkert de allerfleste først undre sig over Spørgsmaalet, dernæst bekræfte det og endelig tilføje den Forsikring, at deres Børn og Elever ere aldeles lydige. Og mange kunne vistnok gjøre dette med fuldkommen Sandhed.

Men der er dog ogsaa nogle, der ikke ere de sidste til at sige ja dertil, men hvis Forsikring alligevel er mere ærlig end sand, hvilket da atter har sin Grund enten i en fra den almindelige og rette afvigende Forestilling om, hvad der maa forstås ved Lydighed, eller i en Skuffelse med Hensyn til Sagens sande Sammenhæng. Naar f. Ex. nogle Mødre mene, at man med fuld Ret kan kalde et Barn lydigt, om det end en enkelt Gang er mindre lydigt, naar det enten er sygt eller søvnt eller ophidset af Leg og Varme, og at det i saadanne Tilfælde ikke vilde være ret at gjøre Lydighedsfordringen gjeldende, da tør vist ikke de være enige heri, der ved, hvor let saadanne Undtagelser fortrænge Regien, og hvor liden Fare for Helbredet der flyder af en bestemt Overholden af Lydighedsfordrin-

gen. Af god Opdragelse, siger Jean Paul, er endnu aldrig noget Barn død.

Heller ikke kalder jeg det Barn lydigt, der kun lyder en enkelt, men viser en aldeles modsat Opførsel mod andre, der ikke mindre ere berettigede til at kræve Lydighed. Det er desværre undertiden Tilfælde, at Børn vise en af deres Forældre Lydighed, medens de aldeles ikke agte den andens Forbud og Befalinger. Ja, Forældre synes endog undertiden at antage, at det er i sin Orden, at Børn aldeles ikke tage Hensyn til Tjenestefolkene eller ældre Søskende eller vel endog til Bedsteforældrene og det selv da, naar de fordre Lydighed for saadanne Bestemmelser, som af Moderen eller Faderen ofte ere gjentagne. Jeg har mere end én Gang set en Fader eller Moder, der blev Vidne til en saadan Scene mellem et Barn og en ældre, fuldkommen lade sig tilfredsstille derved, at Barnet ved en af Forældrenes Optræden øjeblikkelig viste den Lydighed, der før forgjebes var fordret. Et saadant Barn kalder jeg ikke blot et ulydigt Barn, men jeg anser ogsaa en saadan Skinlydighed for en Ulydighed af den allerfarligste Slags. Thi dels udebliver her Tilegnelsen af gode Vaner, som jeg regner for en af Lydighedens velsignelsesrigeste Frugter, dels er et saadant Barns Opførsel oftere, end man tror det, bygget paa et Indblik i Opdragerens Forfængelighed og en derpaa begrundet klog Beregning. Jeg anser endog den Ulydighed for langt mindre farlig, som viser sig deri, at Barnet kun lyder et Forbud eller en Befaling, naar det er under Opsigt; thi denne Fejl kan modarbejdes og tilsidst hæves ved forøget Omhyggelighed og Opmærksomhed fra Opdragernes Side.

Jeg kalder dernæst kun det Barn lydigt, der følger et Forbud eller en Befaling, fordi det er forbudt eller befalet*), alt-

*) I dette Punkt fejler Curtman, naar han (pag. 106) siger: Für den Erziehungszweck ist es zuletzt einerlei, durch welches Mittel man zu ihm gelangt. Det er jo fuldstændig pædagogisk Jesuitisme.

saa ikke det Barn, der ved Overtalelse eller Udsigt til en Belønning*) eller ved idelig Trudsel med Straf maa brignes til at opfylde sin Opdragers Villie. Heller ikke kalder jeg det Barn lydigt, der under allehaande Spøg og Leg bringes til at opfylde sin Opdragers Bud, idet dets Opmærksomhed forsættelig bortledes fra Befalingen. De, der bruge denne Fremgangsmaade (og det er ikke faa), fejle fornemlig deri, at de ligesom kaste et Slør over Barnets Underkastelse og give dets Trods Medhold.

Endelig ere kun de isandhed enige om Lydighedens rette Betydning, der ikke give det Tidsrum, i hvilket Opdrageren bør fordre Lydighed, altfor indskrænkede Grændser.

Men der er ogsaa nogle og det ikke faa, der forkaste Lydighed som Opdragelsens Grundlag og ville, at der mellem Forældre

*) Om Lydigheds Fremkalden ved Belønninger siger Curtman paa det anførte Sted: „Hat das Kind anfangs das Gebot seiner Eltern in der Hoffnung auf eine Belohnung befolgt, so wird es ihm dem Gesetz der Entwicklung gemäsz später leichter, auch ohne solchen Lohn zu folgen. Wie die Hülfslinien bei dem Schreiben, wie das Gängelband bei den ersten Versuchen im Gehen, so müssen Belohnungen von dem Erzieher betrachtet werden; man schafft sie ab, sobald die Kräfte zur selbständigen Thätigkeit erstarkt sind.“ — Fr. W. L. Mende, der 1840 udgav en Afhandling „der Gehorsam in der Erziehung“, som forøvrigt indeholder adskilligt godt, forkaster heller ikke ubetinget Belønninger som Middel til at fremkalde Lydighed, og fejler desuden, naar han blandt de Belønninger, han p. 26 anbefaler f. Ex. Smaaføringer, Fortællinger og desl., anfører: Zugeständnisse von gewissen Rechten und Freiheiten, freundliche Worte und Mienen. Thi disse naturlige Belønninger, som Barnets Pligt opfyldelse drager efter sig som nødvendige Følger og som det ikke engang staar i Lærerens Magt at tilstaa eller holde tilbage, maa ikke forvexles med saadanne Belønninger, der ikke staa i et nødvendigt Forhold til Barnets Handling. Naar de første høre til samme Klasse, som den gode Sanvittigheds Løn, saa høre de sidste til den samme Klasse, som det Stykke stegte Flesk, hvormed man lærer en Puddel at trække en Enspændervogn.

og Børn, mellem Opdragere og deres Elever skal herske et rent Kjerlighedsforhold, saa at den unge ikke maa ledes ved noget andet Baand end Kjerlighedens. De mene ikke blot, at det er langt bedre, at Barnet ved Formaning, Overbevisning og Overtalelse ledes til at gjøre sin Pligt, end ved Bud og Forbud; men de anse det næsten for ligegyldigt, om Barnet gjør sin Pligt eller ikke, saafremt det ikkun handler af Lydighed og ikke enten af kjerlig Tillid eller Overbevisning.

Den Kjerlighed til Frihed og Selvbestemmelse, sige de, der er nedlagt i hvert Menneske og allerede tidlig ytrer sig, bør overbevise os om, hvor urigtigt det er at nedværdige et frit Væsen ved at vænne det til blind Underkastelse under en fremmed Villie og berøve det den Glæde, den frivilligt opfyldte Pligt skjænker. Frygten er stedse en uædel Drivefjeder og blind Lydighed fremkaldes og bevares kun ved Frygt og kan ikke forenes med Kjerlighed. Den fremmede Villies Herredømme hindrer den unge i at udvikle sin Ejendommelighed og i Dannelsesaarene at opnaa den Forberedelse for det virkelige Liv, som er Hensigten med Opdragelsen. Endelig beraabe de sig paa Tidsaanden og paastaa, at det kun lidet sømmer sig at holde Børnene i Slaveri, medens Verdens Stræben gaar ud paa Frihed baade for alle og for hver enkelt.

Disse Modstandere og dem, der give dem Medhold, vilde jeg svare saaledes: Kjerlighed kan ligesaalidt uden Skade være borte fra Forholdet mellem Opdrager og Elev, som fra noget andet menneskeligt Forhold, men Kjerlighed og Lydighed ere ikke hinanden modsatte. Den Kjerlighed, en Opdrager altid maa nære for sin Elev, maa ej heller forvexles med Venlighed, Mildhed og Overbærenhed; thi skjønt Kjerlighed ofte fremtræder under disse Former, kan den ligesaavel fremtræde som Alvor, Strenghed og Ubøjelighed; og hvad man ofte giver Navn af Overbærenhed og Mildhed, kan have ganske andre Grunde end Kjerlighed. Saaledes gives der baade Opdragere og Forældre, der paa samme Tid, de vise en utrolig Mildhed og Overbærenhed, føle indre Harme over de unges Misbrug af deres

Godhed. En saadan Overbærenhed har sin Rod mindre i Kjerlighed, end i Svaghed og en uovervindelig Ulyst til at vække endog kun en midlertidig Misfornøjelse hos Barnet. I Mod sætning hertil viser den Opdrager, der af Omhu for de unges Vel for en Tid, ofte for en lang Tid, giver Afkald paa sine Elevers Kjerlighed og udsætter sig selv for uforskyldt Miskjendelse, en opoffrende Kjerlighed, der ikke noksom kan paaskjønnes.

Hvis den Opdrager, der intet Baand erkjender uden Kjerlighedens, vil lade sin Gjerning svare til sine Ord, da vil hans Elev allerede tidlig være i Besiddelse af en fuldkommen fri Selvbestemmelse til al Gjøren og Laden, alene indskrænket ved Overbevisningens og Overtalelsens Indflydelse. Under saadanne Forudsætninger vil der i strengere Forstand ikke være Tale om Opdragelse. Men de, som ikke ville virke paa Barnets Selvbestemmelse uden ved Formaning og Overbevisning, maa enten opsætte at virke paa det, indtil det naar en vis Forstandsudvikling, eller udsætte sig for at svække Ordets Kraft ved allfor tidlig at begynde at virke ad Overbevisningens Vej. Men paa den Maade forsømmes megen Lejlighed til at erhverve gode Vaner. „Gode Vaner, sige vore Modstandere, have intet Værd, naar ikke hver enkelt Handling i Vanens Kjæde er en Følge af Overbevisning.“ Vel er det sandt, at gode Vaner i og for sig endnu ikke begrunde moralsk Fortjeneste, at de først ret blive vor Ejendom, naar de oplives af Overbevisningens Lys, og at følgelig den Opdrager fortjener størst Ros, der kan udstyre sin Elev med Grundsætninger, der all have vundet den Styrke, at de med Sikkerhed udøves; men det er ikke nødvendigt, at Erhvervelsen af Vanen venter paa den Tid, da Overbevisningen kan være tilstede: det er i ethvert Tilfælde langt sikrere at overlade til de senere Aar at tilvejebringe Overbevisningen om en erhvervet god Vanes Fornuftmæssighed, end at opsætte at uddanne Udøvelsen af den vundne Overbevisning og af de indprentede Grundsætninger til Vane og Færdighed.

Vel er Kjerlighed til Frihed og Selvbestemmelse af Naturen nedlagt hos hvert Menneske, men den ytrer sig først senere og

den i Lyst og Sanselighed grundede Modstræben mod at opfylde den fremmede Fornufts Bud fortjener ikke at kaldes med dette Navn. Ja de Forældre og Opdragere, der ville gjøre Børn delagtige i den Frihed og Ret til Selvbestemmelse, som ældre saa naturligt anse for deres helligste Gode, begaa omtrent den samme Fejl, som de, der af en ufornuftig Kjerlighed til Børn ville gjøre dem delagtige i sanselige Nydelser, hvortil Barnet endnu ikke føler Trang, ja endog kunstig maa vænnes f. Ex. krydrede Spiser, stærke Drikke og deslige. Naturen viser os tvertimod en ganske anden Vej, da den ikke har skjenket Barnet nogen Gave, der er det mere ejendommeligt, end en uendelig Tro og Tillid til ethvert voxent Menneske og især til dem, med hvilke det lever, og denne saa stærkt fremtrædende Side af Barnenaturen henviser os netop til ikke at ville virke ved Overtalelse, som forudsætter Modstræben, ikke ved Overbevisning, som forudsætter Tvivl, men ved Forbud og Befaling, der forudsætter ydmyg og tillidsfuld Underkastelse. En saadan blind Lydighed er ikke grundet paa Frygt, men paa Ærefrygt, der omfatter i sig baade Tillid og Kjerlighed.

De som frygte, at Barnets Ejendommelighed ved den fremmede Villies Herredømme skal kues og hindres i sin Udvikling, de have enten et altfor ringe Begreb om den Kraft, hvormed enhver virkelig Ejendommelighed gjør sig gjeldende, eller et overdrevent Begreb om den Indflydelse, Opdrageren er istand til at udøve; thi man skulde ikke haabe, at der endnu er mange, der i deres Tanke ikke kunne adskille den bestemte Lydighedsfordring fra Tyranni.

Men hvorledes kan man bedre forberedes til Livet, end ved tidlig at vænnes til at adlyde Fornuften, der i Opdragerens Person træder i Kamp med vor Lyst og Sanselighed, indtil vi, ved umærkelig at indrømmes mere og mere Frihed til Selvbestemmelse, tilsidst adlyde vor egen. „Ja Lydighed mod Fornuften, siges vore Modstandere, skal man tilvisse lære Barnet og netop derfor skal man ikke befale men overbevise.“ Men ingen, der har erfaret, hvor umuligt det i mange Tilfælde er

at overbevise et Barn ved de sande Grunde og hvor let det samme opnaas ved Skingrunde, vil kalde Barnets Lydighed mod dets Overbevisning Lydighed mod Fornuften *).

Hvad endelig den Indvending angaar, at det ikke stemmer med disse frisindede Tider at binde Barnet, endsige Ynglingen, ved kategoriske Bud, da grunder denne Indvending sig paa en Misforstaaelse af Opdragelsens Forhold til Tidsaanden. Naar vi med Taknemlighed paaskjønne, at den samme Stræben, der i det borgerlige Samfund har søgt at fremme al lovlig Frihed og at hæve al unaturlig Ulighed, ogsaa paa Undervisningens og Opdragelsens Gebet har løst mange Baand, der ofte uden sand Nytte indskrænkede den unges Tilfredshed og Velbefindende, og omstyrtet den undertiden vel høje Skranke, som tidligere Dages Anskuelse havde rejst mellem ældre og yngre, saa maa i denne Erkjendelse ligge en forøget Opfordring til ikke at fordre for den unge, hvad der ikke kan tilstaa ham. Men at forlange en saadan Del i Friheden for Barnet og Ynglingen, at han fritages for at lyde sine Foresatte, det er at gaa ligesaa vidt, som de, der tro, at vi gamle kunne blive fri for at betale Skat og adlyde Øvrigheden, fordi vi har faaet en fri Forfatning. Fordi Tiden stræber at indrømme den størst mulige Frihed, netop derfor bør hver enkelt være dobbelt ængstlig for at misbruge den. Den der vil være Borger i hvilketsomhelst Samfund, men især i et frit, maa ikke blot være beredt paa til

*) Vilde vi altid overbevise Børn, vilde det som oftest gaa os, som det gaar Montanus med Jesper Ridefoged, der vantro ryster paa Hovedet, da Montanus siger ham den rette Grund til, at vi ikke kunne mærke Jordens Bevægelse. Da han derimod spørger, hvoraf det kommer, at Maanen er undertiden saa liden, undertiden saa stor, og Montanus svarer, at det kommer deraf, at naar Maanen er voxen til, saa klipper man Stykker af den, før at gjøre Stjerner, saa vækker det ikke Tvivl hos ham, men han udbrøder: „Det er min Tro kuriøsk, jeg vidste det, min Tro, ikke tilforn. Naturen regjerer dog alting meget viseligen.“

enhver Tid at ofre Liv og Ejendom for det heles Velfærd, men ikke mindre være villig til af Hensyn til alles Vel at ofre sine private Ønsker, ja endog sin personlige Overbevisning. Jeg taler her nærmest om den store Mængde, der spiller de underordnede Roller i Livets Drama, fordi Opdragelsen maa være beregnet paa dem. Det samme gjelder med faa Indskrænkninger ogsaa om de enkelte, der skulle spille Hovedrollerne*); men for de store Aander skal vor Fremgangsmaade forøvrigt mindre være afpasset: Geniet opdrager sig selv.

Endnu en Indvending mod Lydighedsfordringen maa vi imødegaa, saa meget mere som den hyppig gjøres af dem, som ikke ville anses for at være dens Modstandere. „Med Lydighed, sige de, skal Opdragelsen ikke begynde men ende. Lydigheden er Opdragelsens Fuldstændelse og kan altsaa ikke ventes tilvejebragt ved Opdragelsens Begyndelse.“ Det sande i denne Indvending er, at en fuldkomnere Lydighed er Opdragelsens sidste Frugt, det falske, at den ikke tillige kan fordres (naturligvis ufuldkomnere) ved Opdragelsens Begyndelse. Thi hvad Troen er for den religiøse Udvikling, det er Lydighed for den moralske, baade den første nødvendige Betingelse, og tillige, fuldkomnere, den hele Udviklings Frugt i dens sidste Fuldstændelse. Vi skulle altsaa opdrage ikke blot til Lydighed men tillige i Lydighed.

Naar i Opdragelsen Lydighed skal fremkaldes og bevares, da er det den første og nødvendigste Betingelse, at Opdrageren stadig studerer den Kunst at befale rigtig. Den Indsigt, hertil kræves, er hverken stor eller vanskelig at erhverve, og Indsigtens Udøvelse vil ikke falde den vanskelig, der har den naturlige Interesse for sit vigtige Kald.

Man maa ikke forbyde eller befale, hvad man ikke kan overholde. For en vitterlig Overtrædelse af et Bud eller For-

*) Her gjelder den gamle Regel: Qui modeste parat, videtur, qui aliquando imperet, dignus esse.

bud maa man aldrig lukke Øjet, men paatale eller efter Omstændighederne straffe Overtrædelsen allerede første Gang, den begaas. En Ulydighed, som en Foresat taaler, betragter et Barn med en vis Ret som en Ophævelse af Bestemmelsen.

Man skal ikke ville opnaa alt ved Forbud og Befalinger; naar man har Valget, bør man ofte heller forebygge eller fjerne Fristelsen end væbne Barnet ved en Befaling eller et Forbud. Endnu mindre maa man søge Lejlighed til at give Forbud og Befalinger, for desto bedre at øve Barnet i Lydighed. Virkeligheden vil tilbyde Lejlighed nok dertil.

Hvad Barnet gjør frivillig, maa man ikke befale det; derved berøver man det Selvbestemmelsens Glæde, hvortil det i dette Tilfælde har fuldkommen Ret.

Oftentimes kan det være rigtigt at bede et Barn om at opfylde et Ønske istedetfor at befale det; men en saadan Bøn maa man da ikke forandre til Befaling, fordi den ikke bliver opfyldt.

Man bør aldrig forsætlig hidkalde Fristelser for at sætte Barnets Lydighed paa Prøve (noget som desværre allfor ofte sker). Thi dels kunne saadanne Prøver aldrig være saa paa-lidelige, som de, der tilbyde sig af sig selv, dels kan man let derved miste noget af Barnets Hengivenhed og Tillid.

Naar man har givet en Bestemmelse, bør man ikke uden modent Overlæg forandre den. Paa den anden Side bør man ikke saaledes være en Slave af en given Bestemmelse, at vi ikke skulde vove at ophæve og forandre, hvad vi ikke længer finde rigtigt. Da vi ere Mennesker, maa den menneskelige, ikke den guddommelige, Lovgivning være det Forbillede, vi ville naa. Men saa ofte vi forandre eller ophæve en Bestemmelse, da maa det ske ærligt*) og ikke ad Omveje. Vi maa hverken

*) Jeg mener, at man heri ikke maa gjøre nogen Indskrænkning, som f. Ex. Mende p. 69: „Selbst dann darf der einmal ausgesprochene Befehl nicht geradezu zurückgenommen werden, wenn er für unzweckmässig erkannt worden wäre. Besser scheint's, das Kind thut einmal etwas Unnötiges oder

lade Bestemmelsen gaa i Glemmebogen og saaledes ophæve sig selv, eller give den en kunstig Forklaring, eller knytte dens Ophævelse til en opdigtet Grund *); men hvis forandrede Omstændigheder fremkalde den forandrede Bestemmelse, saa kan man omtale dem som Grunden (ikke som Retfærdiggjørelse eller Undskyldning); hvis derimod Ophævelsen eller Forandringen har sin Grund i Bestemmelsen selv, saa maa vi ikke skamme os ved at tilstaa, at vi have fejlet. Hvor Forholdet i andre Henseender er, som det skal være, der kan en saadan Indrømmelse ikke svække Barnets Tillid; i hvert Tilfælde vil den være langt mindre skadelig end en Opførsel, der ikke er ærlig, og det baade i og for sig og fordi Børn ere usigelig skarptseende i slige Tilfælde. Kun det maa en Opdrager bestemt vogte sig for, at han ikke giver en saa overilet Bestemmelse, at han ved Barnets Vægning i at lyde nødes til at tilbagekalde et givet Bud eller Forbud.

Man maa aldrig bære over med Ulydighed, ledet af den Betragtning, at Overtrædelsen har fundet Sted ved et i og for sig uvigtigt Bud eller Forbud. Den Overvejelse er paa sin Plads, naar Talen er om at give en Befaling eller ikke. Er derimod Befalingen given og overtraadt, da ophører Forskjellen paa vigtige og uvigtige Befalinger.

Unzweckmäßiges, als dasz wir es selbst an unserer Weisheit und Güte irre machen. Diesz wird besonders kleinen Kindern gegenüber streng festzuhalten sein, während bei gereiftern das offene Bekenntnisz eines Fehlgriffs oder Irrthums weniger auf sich hat, im Gegentheil für die Wahrhaftigkeit des Erziehers ein günstiges Vorurtheil erweckt und als ein Zeichen von Vertrauen Gegenvertrauen erzeugt⁶. Forøvrigt er denne Uoverensstemmelse mere en theoretisk end en praktisk.

*) Saaledes bruge Opdragere undertiden for at blive fri for en Bestemmelse, som de fortryde at have givet, at ophæve den „paa Grund af Børnenes gode Forhold i længere Tid“ — en Grund, som i Virkeligheden aldrig kan retfærdiggjøre Ophævelsen af en rigtig Bestemmelse.

Over en given Bestemmelse maa man vaage med Opmærksomhed og i ethvert Tilfælde forlange Iden overholdt, om det end koster os nok saa megen Vanskelighed og vore Elever nok saa mange Taarer og barnlige Sorger. Jeg vilde ønske, at alle ømme Mødre vare ligesaa overbeviste som jeg om, at Vejen til stadig gjensidig Tilfredshed og et ret ønskeligt Forhold mellem Forældre og Børn er langt kortere gennem Bestemtbed end gennem Eftergivenhed.

Man maa indrette sine Bud og Forbud saaledes, at Barnet kan mindes dem, naar der er Anvendelse for dem, saa at det ikke (som Jean Paul siger) gaar med dem, som med det „Luk Døren“, som Verterne fordeltmeste anbringe saaledes, at Paamindelsen ikke ses, naar den er mest fornøden.

Man maa rette Befalingens Form og Omfang efter Barnets Alder og Udvikling. For ganske smaa er saaledes Forbuddets Form at anbefale, da et Forbud lettere overholdes baade af Opdrager og Elev end Befalingen, der hos den, der opdrages, forudsætter en mere udviklet Evne til at underordne sin Villie. Der er derimod ingen Grund til med nogle*) at give den ene eller anden af disse Former ubetinget Fortrin.

Undertiden kan det være hensigtsmæssigt eller nødvendigt at give et Forbud et større Omfang og i det Tilfælde maa man med lige Strenghed overholde det hele, om man end fra først af havde en enkelt Del deraf for Øje. Saaledes kan det være nødvendigt at forbyde et lille Barn at betræde et vist Værelse i Huset, saalænge man ikke tror det istand til at holde Fingrene fra forskellige Gjenstande i Værelset. Den omhyggelige og indsigtfulde Opdrager vil skjenke dette Punkt en særegen

*) Mende p. 69: Der Erzieher hat sich davor zu hüten, nicht viel Verbote ausgehen zu lassen, da diese ihrer Natur nach den Thätigkeits- und Freiheitstrieb mehr beschränken, als Gebote, welche wenigstens dem erstern Triebe Gelegenheit, sich zu äuszern, zuführen. Hierauf gründet sich auch der Rath, Verbote, wo es thunlich ist, in Form von Geboten zu fassen.

Opmærksomhed, ogsaa fordi det er den naturligeste Maade at straffe Ulydighed paa. Det vilde saaledes være Uret, saafremt man ingen særlig Grund havde til at tvivle om dets Lydighed, at forbyde et Barn at besøge en Have, naar man kun ikke vilde, at det maatte komme i et vist Stykke af Haven; derimod var det en naturlig Straf for det Barn, der havde overtraadt et saadant snevrere Forbud, at udvide Forbuddet, saa at dets Overholdelse krævede mindre Selvbekerskelse. Ligeledes maatte et Barn, der med sig selv vidste, at det ikke var ganske lydigt, finde sig i, at det negtedes Adgang til en Have, hvori der var en Dam, saalænge indtil det ved stadig Lydighed vandt sin Opdragers fulde Tillid.

Hvormeget Betydning end Lærere og Opdragere bør tillægge et nøje Kjendskab til hver enkelt Elevs Individualitet, saa maa man dog vist være ængstlig for at indrømme den en altfor stor Ret (noget hvortil Forældre og Privatlærere ere altfor tilbøjelige). Saavist som vi hos os selv og andre maa agte og frede enhver virkelig Ejendommelighed, saavist er der ogsaa meget, hvori vi skulle være lige. Det er nærmest Individets Sag at holde paa sin Ejendommelighed (og enhver sand Ejendommelighed vil bevare sig selv), derimod er det deres Sag, der lede andres Dannelse, at stille enkelte fælles Fordringer til alle og at fordre dem med samme Bestemthed af alle, uden at behøve for Alvor at nære den Frygt, Jean Paul ironisk udtaler, at Verden ved Opdragelseskunstens Bestræbelser skulde blive altfor kedelig regelmæssig^{*)}. Men saadanne almindelige Fordrin-

*) Levana § 10: Wie in der mechanischen Welt jede Bewegung, sobald der Widerstand der Reibung fehlte, sich unaufhörlich fortpflanzte und jede Veränderung eine ewige wäre: so würde in der geistigen, sobald der Zögling weniger tapfer dem Erzieher widerstände und obsiegte, ein so abgeschabtes Leben sich ewig wiederkäuen, als wir noch gar nicht kennen. Ich meine diesz: sollten einmal alle Gassen und Zeiten des armen Erdbodens mit matten steifen Ebenbildern aus pädagogischen Fürsten und Schwabenspiegeln angefüllt werden, nämlich

ger ere ved Undervisningen Opmærksomhed, ved Opdragelsen Lydighed, og for dem bør ingen fritages, hvormeget de end kunde synes at stride mod nogles Natur.

Langt mere Opmærksomhed, end den enkeltes Individualitet, fortjener det Udviklingstrin, hvorpaa den unge til enhver Tid befinder sig. Dels lover lagtlagelsen af det sidste et rigere og paalideligere Udbytte, medens vor Stræben efter nøje at lære et Barns Ejendommeligheder at kjende er udsat for mange Skuffelser, dels vil den, der lader det være sig magtpaaliggende at have et vaagent Øje med en Elevs fremskridende Udvikling, med det samme faa saamegen Kundskab til hans Individualitet, som er tilstrækkelig til Valget af de rette Midler.

Man maa heller fordrø for lidt end for meget. Den, der fordrer for lidet, vil maaske sjelden (dog undertiden) faa Barnet til at opfylde mere, end der forlangtes; den, der fordrer mere, end Barnet kan opfylde, maa altid takke sig selv for, at det opfylder mindre, end det kunde.

Ligesom en gradevis Fremgang fra det lettere til det vanskeligere ialmindelighed er antagen som Grundsætning ved Uddannelsen af enhver Evne eller Færdighed, saaledes maa Opdragelsen efter Elevens Fremskridt i Lydighed indrette sine Forskrifter paa den Maade, at der gives den unge større og større Lejlighed til fri Selvbestemmelse og til at bedømme en almindelig Befalings Anvendelighed i de enkelte Tilfælde. Men allerede paa det allertidligste Trin af Lydigheden maa den menneskelige Frihed have Lejlighed til at ytre sig. Saaledes maa man ikke rive en Gjenstand ud af Haanden paa Barnet, men betyde det at give den fra sig. Før den Tid et Barn er kommet saa vidt,

mit Konterfeien von Schulleuten, so dasz folglich jede Zeit von der andern Männchen auf Männchen abgedruckt würde: was brauchtes dazu, zu diesem langweiligen Jammer, anders weiter, als dasz die Erziehung über Erwarten gelänge, und ein Hof- und Schulmeister seinen Kopf wie einen gefürsteten könnte abgeprägt umlaufen lassen in allen Händen und Ecken?

at det kan forstaa en saadan Befaling, maa man indskrænke sig til at udrette alt ved at forhindre.

Ogsaa i Maaden, hvorpaa en Befaling gives, maa man iagttage en gradevis Fremadskriden. Det lille Barn hører mindre efter Ordet, men mærker nøje paa Tonen og Minerne især Øjets Udtryk, bliver det noget større, lægger det Mærke til Befalingens eller Forbuddets Hovedindhold og den Bestemthed, hvormed det fremsættes, hvorimod vidtløftigere Udviklinger oftere virke til at svække Befalingens Indtryk eller fortrædeliggjøre Barnet, end til at lette det Indsigten i Befalingen og Lysten til at opfylde den. Det halvvoxne Barn har allerede Øje for Befalingens hele Form og vil med Sikkerhed deri opdage ethvert Bevis paa Velvillie og Tillid. Ved ganske smaa Børn bør man derfor gjøre korte Forbud indtrængende ved udtryksfulde Gebærder og en alvorlig (ikke stærk endnu mindre streng) Betoning. Ved større indskrænke man sig til et kort og bestemt Bud eller Forbud, ikke ledsaget af Grunde. Ved halvvoxne vælge man Formen af et motiveret Raad, der støtter sig til Opdragerens aandelige Overlegenhed og den stilltiende Overenskomst, at hvad der venligt raades, i Mangel af Raadets Efterlevelse kunde blive kortelig befalet og krævet opfyldt.

Man maa aldrig tilføje en Grund for at anbefale et Bud til Efterlevelse; derimod kan det ofte være rigtigt at ledsage en Befaling eller Forbud med en Grund, der kan vejlede i lignende Tilfælde. Naar jeg siger til et Barn: „Du maa ikke spise af Ribsene i Haven, før jeg udtrykkelig tillader dig det; thi de ere ikke modne“: saa skal det sidste Tillæg ikke tjene til at begrunde eller retfærdiggjøre mit Forbud, men forberede et almindeligere Forbud (Du maa ikke spise umoden Frugt), som jeg endnu ikke tiltror Barnet Kundskab eller Villiekraft nok til at kunne overholde. Naar Barnet skulde overtræde mit Forbud, maa jeg derfor erindre at sige: Forbød jeg dig ikke at spise af Ribsene, og derimod ikke: Sagde jeg dig ikke, at Ribsene ikke endnu vare modne. Men fremfor al Ting maa man aldrig ledsage en Befaling med saa svage Grunde, at de svæk-

ke det Medhold, Befalingen uden dem vilde haft i den unges Samvittighed (i en offentlig Have maa man ikke sige til et Barn: Spis ikke af Ribsene, de ere ikke modne; — men: Rør ikke noget her; thi det tilhører ikke dine Forældre). Paa samme Maade kan et overflødig Forbud eller Bud skade.

Hvor sand forøvrigt den Sætning er, at man i Opdragelsen skal vogte sig for at tale formeget og handle forlidet, ligesaa vist er det dog, at meget kan og bør virkes ad Overbevisningens Vej (kun maa man ikke samtidig ville gjøre noget til Gjenstand for Overbevisning og Befaling). Men hvis vi ville sikre den derved vundne Fremgang, da maa Overbevisning og Grundsætninger gaa Haand i Haand med den ved Lydighed tilregnede Vane til det rette og gode. Ellers vil det let gaa os som Sisyfos i Fablen: Naar vi tro at have fuldendt vor Gjerning og ere ifærd med at lægge den tunge Sten tilrette paa Bjergets Top, saa smutter den fra os og ruller ned paa Sletten og vi maa, hvor trætte og udmattede vi end ere, vandre bag efter den og atter begynde vort møjsomlige og haabløse Arbejde. Thi vel ere Grundsætningerne stærke nok til at besejre og fængsle Sanseligheden; men skulle de staa som Vogtere foran Fængslet, saa kunne de baade dysses i Søvn og overrumples. Er Sanseligheden derimod først begravet under de gode Vaners Bjerg, saa kan den ikke afkaste Bjerget, om end dens Ild en enkelt Gang skaffer sig Udgang gennem Bjergets Sider.

I Familielivet indtræffer ofte det Tilfælde, at Omstændighederne fremkalde et kortvarigt Forbud mod noget, der i og for sig er fuldkommen tilladeligt og ialmindelighed tillades, som naar man f. Ex. forbyder Børn at lege i Gaarden, fordi den hænger fuld af rent Tøj, eller at more sig ved Sang, naar ældre Søkende læse i Sideværelset. Det kommer her som altid an paa at træffe den naturlige Middelvej mellem Ligegyldighed for de barnlige Glæder og Sorger og overdreven Frygt for at indskrænke Børns tilladelige Frihed. At fremkalde Anledninger til en saadan Indskrænkning for at øve Barnet i Selvfor-

negtelse, var naturligtvis ikke rigtigt; men man skal heller ikke gjøre altfor mange Ophævelser for at fjerne en Indskrænkning, der fremkaldes af en virkelig Nødvendighed, endnu mindre er man Eleverne nogen slags Erstatning skyldig for et saadant Offer af Frihed. Man indvende ikke, at vi ikke behøve at vænne Barnet til at lyde Nødvendigheden, at Livet nok vil lære den voxne det; thi lærer den unge ikke at finde sig deri med Tilfredshed, saa lærer den ældre det vanskeligt.

Hvor stor end Opdragerens Ret er over Barnet, saa har den dog sine bestemte Grændser. Hvad der f. Ex. er indrømmet Barnet som dets udelukkende Ejendom, derover maa det ikke atter betages Raadighed; det skulde da være, at det paa sit Standpunkt gjorde sig skyldig i et Forhold, som lignede det, der i en ældre Alder vilde medføre en Umyndighedserklæring. Men derhos bør det altid bevares i Barnets Erindring (ved Opdragerens Gjerning mere end ved hans Ord), at Barnet ikke er givet i sin Varetægt, men i sine Forældres eller Foresattes, og det kan i denne Henseende være hensigtsmæssigt tidlig at bringe Barnet Kundskab om, at Staten fastsætter lignende Indskrænkninger for de voxne (at det f. Ex. ikke er den voxne tilladt at lade sig helbrede af hvem han vil).

En Opdrager maa endelig ikke overlade sig til det skuffende Haab, at Opdragelsesværket vil blive ganske let, naar han ret meget betjener sig af Befaling og Forbud. Ved hver ny Befaling paalægger den samvittighedsfulde Opdrager sig en ny Gjenstand for sin stadige Opmærksomhed.

Naar en Opdrager med Indsigt i sin Opgave ærlig stræber at løse den og tillige stadig arbejder paa sin egen Forædling, behøver han ikke at frygte ikke at træffe den rette Maade at meddele en Befaling eller en Irettesættelse paa. Den Maade, der falder ham naturligtst, er den rette. Ethvert paataget Væsen, saasom en kunstlet Blidhed eller Sagtmodighed, forfejler sin Hensigt. Den Gave, nogle Mennesker har til strax at vinde Børn, maa de mindre begunstigede lade dem have forud, og forresten træ-

ste sig med, at hver stadig og alvorlig Stræben sikkert, om og sent, naar sit Maal.

•Det er en gammel Forskrift, der allerede skriver sig fra Oldtidens Lovgivere, der, i Erkjendelsen af dens store Betydning for Staten, helligede Børneopdragelsen en særdeles Opmærksomhed, at Forældre, der ville opdrage deres Børn til Lydighed, selv til enhver Tid i Ord og Gjerning maa vise den bestaaende Lovgivning, Statens Styrere og deres egne Foresatte den skyldige Agtelse og Lydighed. I vore Dage kunde der vist være Anledning til ret at lægge alle Opdragere denne velbekjendte Regel paa Hjertet.

Det er temmelig almindeligt at ville lære Børn Lydighed ved at henvise til deres ældre Søskenes og andre artige og lydige Børns Exempel. I og for sig kan der ikke være noget at sige herimod, naar man ikke gjør det saa stærkt og ofte, at man enten giver Barnet Afsmag for det anpriste Exempel eller vel endog vækker uædle Følelser hos det f. Ex. Misundelse og Nag. Desuden gjør endnu en anden Betragtning sig gjeldende her. Ligesom nemlig Skjønheder i Naturens og Kunstens Rige tabe ved at fremhæves og derimod vække den største Glæde, naar det overlades hver enkelt at opdage og nyde dem i Stilhed eller i Forening med en eller anden aandsbeslægtet: saaledes virker det Exempel stærkest, som vi selv opdage og gjøre til Gjenstand for vor Kjerlighed og stille Betragtning. Men i ethvert Tilfælde maa de Exempler, vi ville fremstille for Børn, være fuldkommen virkelige og ikke forskønnede; thi for dem har Barnet en afgjort Afsmag. Lad os blot mindes vore egne Følelser, naar vi som Børn i Børnevenner og franske Læsebøger læste de velbekjendte Fortællinger om artige Børn.

Den Kjerlighed, der efter Naturens Orden hersker mellem Forældre og Børn og som tidlig eller sent vil indtræde mellem den samvittighedsfulde Opdrager og hans Elever, letter vistnok den unge Underkastelsen under Opdragerens Villie og Opfyldelsen af hans Bud. Men denne Kjerlighed skal mere leve i

den gjensidige Bevidsthed derom og træde frem i tause Beviser under Samlivet, end drages frem i Ord. Derfor tror jeg, at de Opdragere fejle, der til Børn idelig tale om deres egen Kjerlighed til dem og bebrejde dem enhver stor eller lille Overtrædelse som en Mangel paa Kjerlighed. Ligesom Følelsen for den sande Ære svækkes hos de Børn, hvis Æresfølelse idelig pirres for at afgive det Hjul, ved hvilket Møllen drives, saaledes er intet farligere for det naturlige Kjerlighedsforhold mellem Børn og deres Forældre eller Opdragere, end denne idelige Beraaben paa den gjensidige Kjerlighed.

Den, der skal kunne sætte noget igjennem, maa først selv inderlig være overbevist om, at det kan fuldføres. Denne Tro er ligesaa vigtig som Evnen selv: uden denne komme vi ikke til Enden med vort Foretagende, uden hin begynde vi ikke engang for Alvor derpaa. Derfor maa den, der vil danne et Barn til Lydighed, være overbevist ikke blot om, at det bør ske, men ogsaa om, at det kan ske. Denne Fordring maa da aldrig opgives, men med en Bestemthed, der ikke udelukker Mildhed end mindre Kjerlighed, gjøres gjeldende ligeoverfor alle mulige hemmende og hindrende Indflydelser. Hvor Opdrageren ser sig nødt til at opgive denne Fordring, der er det det sikreste Tegn paa, at han ikke er sin Opgave voxen, og han har intet andet at gjøre, end at træde tilbage som Opdrager og i det Sted indtage en Plads som raadende og vejledende Ven.

Smaa Børn føle undertiden en uimodstaaelig Fristelse til at vise en svag Ulydighed, selv idet de lyde. Saaledes kan det let hændes, at et Barn, som faar Befaling at ophøre med en støjende Leg, forsættelig vedbliver lidt efter, at det har hørt Befalingen, men derpaa hører op af sig selv. Heri ytrer sig vel nærmest den hos Barnet saa ofte forekommende Lyst til at vove sig ud paa den yderste Grændse af det tilladelige, men tillige har den unge i et saadant Tilfælde en mere eller mindre klar Forestilling om, at han paa én Gang sætter sin Opdragers Bestemthed, Retfærdighedsfølelse og Koldblodighed paa en Art af Prøve. I almindelighed lade Opdragere, som om

de ikke mærke det^{*)}. Jeg mener, at man de første Par Gange, sligt ytrer sig, kan nøjes med at give Barnet et alvorligt Øjekast; hjælper det ikke, maa Straffen ikke udeblive. At tale om det, hjælper mindst af all.

Den Indskrænkning, Opdragerens Indflydelse paa Eleven ialmindelighed er underkastet ved mange andre Personers Indvirkning, der med eller uden Bevidsthed understøtte eller modarbejde hans Bestræbelser, fortjener en særlig Opmærksomhed, hvor Talen er om at danne den unge til punktlig Lydighed. Forskjellige Anskuelse, Ubetænksomhed, utidig Medlidenskab og Svaghed forlede ofte Paarørende, Venner og Tyendet til at understøtte Ulydigheden ved uforsigtige Ytringer eller ved Bistand og Opmuntring til at overtræde Befalinger og skjule Overtrædelsen. Det er nu vistnok enhver indlysende, at det taabeligste, en Opdrager kunde gjøre, var at forsøge paa at holde Barnet fri for Berørelse med andre end ham selv og nogle faa af ham afrettede Personer; thi dels vilde det være vanskeligt og kun gjørligt for en kort Tid, dels vilde det være lidet ønskeligt; thi det virkelige Liv bør ligesaa lidt holdes borte, som den friske Luft. Hvad har da Opdrageren her at gjøre? Først og fremmest bør han med den Opmærksomhed, hvormed han altid skal følge sin Elev, tage et stadigt Hensyn til den Indvirkning, ældre og yngre, hvormed Barnet kommer i Berøring, udøve paa det, og under sit Opdragelsesværk aldrig forsømme at tage disse Indflydelser med i sin Beregning. Dernæst bør han ved altid at vise rolig Bestemthed og ved til rette Tid at benytte Overbevisningens Vej søge at skaffe sin Fremgangsmaade Agtelse og Medhold i sin Kred. Med Hensyn til Tyendet, da vil — næst efter et omhyggeligt Valg — intet bedre sikre dets Medvirkning ved Opdragelsen end en kjerlig og tillidsfuld Omgang, især naar dertil kommer en mild Behandling af Børnene, selv i Tilfælde af Overtrædelse;

*) Selv Jean Paul (Levana § 62) vil, at man i dette Tilfælde enten skal straffe eller lukke Øjnene.

thi det er især Medlidenhed med det Barn, der har fortjent Straf, der bringer ubetænksomme Personer til at hjælpe det at skjule sin Overtrædelse. Det er nu vistnok en Kunst at virke ved milde Straffe, men den er vel værd at studere; thi ligesom man kjender en god Husholder derpaa, at han udretter meget med faa Penge, saaledes skal man kjende en god Opdrager paa, at han ved milde og umærkelige Tvangsmidler sætter sin Villie igjennem.

Den Lydighed mod Fornuften eller Nødvendigheden, hvortil Barnet føres ved sin Opdragers Bud eller Forbud, skal engang vige Pladsen for den Lydighed, enhver er bestemt til at kræve af sig selv, naar Selvopdragelsen afløser Opdragerens Virksomhed. At forberede denne ved en gradevis Fremgang er Opdragelsens vigtigste og vanskeligste Opgave. Naar denne Overgang, der væsentlig betinger Opdragelsens Frugt, skal gøres, beror vel fornemlig paa den unges Modenhed til fri Selvbestemmelse, dog komme adskillige andre Omstændigheder herved i Betragtning, der kunne fremskynde eller forsinke dette Tidspunkt. Her maa tages Hensyn saavel til Opdragerens større eller mindre Aandsoverlegenhed, som til den unges intellektuelle Udvikling, Fremtidsbestemmelse og navnlig de Forhold, under hvilke han vil komme til at leve i sine Ynglingsaar.

Den, der er bestemt til allerede tidlig at slutte sin forberedende Dannelse og træde ud i Livet, maa tidligere vænnes til Frihed, end den, der f. Ex. har Udsigt til at fuldende sin Universitetsdannelse i sine Forældres Hus. Den, der ved Flid og Talent i en ung Alder har faaet Plads i en Latinskoles øverste Klasse, maa indrømmes mere Frihed til Selvbestemmelse, end den ligesaa gamle og ikke mindre besindige Discipel, der endnu ikke er naaet højere end til næstnederste *). En ikke mindre

*) I dette Punkt vil jeg sikkert møde Modsigelse af mange, som ikke saa ofte som jeg har haft Lejlighed til at bemærke det Misforhold, som fremgaar af en altfor stor Kløft mellem den intellektuelle og moralske Udvikling, og som ofte fremkaldes

bestemt Grændse for Opdragerens Virksomhed som Opdrager sætter hans Evne til at bevare det aandelige Herredømme over Eleven. Hvorledes Overgangen skal ske, er det umuligt nøjere at angive. Kun derom kan man ikke ofte nok minde Opdragere, at man ikke skal forberede Selvopdragelsen ved at se igjennem Fingre med Ulydighed.

Spørger man, hvor tidlig man kan begynde at fordre Lydighed, da tør man vel fastsætte det Tidspunkt, paa hvilket Barnet begynder at kunne fatte et Forbud, altsaa det andet Aar. Men allerede tidligere kan man berede Lydigheden Vej ved ikke at lade Barnet tiltvinge sig noget ved sit Skrig *).

De gunstigste Betingelser for Opdragelsen ere tilstede i et Familieliv, der er, hvad det skal være. Her er enige **) Op-

ved Opdragelsens Begunstigen af en altfor tidlig Selvstændighed. Denne ufuldbaarne Modenhed fremtræder som Karrikatur i nogle halvvoxne Personer, der med en sat Mine tale saa „gammelt“, at man kunde tro, man talte med deres Fædre eller Bedstefædre, naar man hører dem med Bekymring tale om (deres egen) Mangel paa Stadighed og Flid og beklage de skadelige Følger af tidligere Misgreb i Valget af Skole, Lærere og deslige.

*) Jean Paul (Levana § 69): Das dritte Schrei-Weinen ist das fodernde. Hier bleib' es bey Rousseau's Rathe, nie das Kind mit diesem Krieggeschrei auch nur einen Zoll Land erfichten zu lassen; nur ist das Unglück: die Weiber sind nie zu diesem leidenden Ungéhorsam gegen einen Schreihals zu bewegen. Indesz sagen sie doch zu ihnen: „Nein, du bekommst nichts, da du so unartig bist; sobald du aber nicht mehr weinen wirst, so sollst du sehen, was ich dir gebe.“ Begehrt aber das kleine Despotchen denn mehr?

**) At fuldkommen Enighed mellem Forældrene og den deraf fremgaaende Villiens Enhed ligesoverfor Børnene er den første Betingelse for en god huslig Opdragelse, vilde det ikke være nødvendigt at omtale, naar ikke dette naturlige Forhold var blevet miskjendt selv af Forfattere til berømte Opdragelsesskrifter. Curtman siger f. Ex. i sit anførte Skrift p. 144: „Unbedingten Gehorsam kann eigentlich nur ein Erzieher fordern;

dragere, de samme Opdragere under hele Opdragelsen, passende Aldersforhold mellem Elev og Opdragere og et ikke for stort Antal af Elever. Eleven er knyttet til sine Opdragere ved den naturlige Kjerlighed, tidlig Vane og Følelsen af fuldkommen Afhængighed.

Men dels ere Forholdene ikke altid saa gunstige i Familien, som de kunde være, dels kunne andre Omstændigheder bevirke, at et Barn maa opdrages udenfor sine Forældres Hus. Dette sker da enten i en fremmed Familie eller paa en Opdragsanstalt*). Den, der paatager sig i sin Familie at opdrage et fremmed Barn, lover fordetmeste at opdrage det som sit eget, det vil sige at efterligne det Forhold, der hersker mellem Forældre og Børn; men selv den erfarne og samvittighedsfulde Opdrager naar som oftest kun en ufuldkommen Tilnærmelse til sit Forbillede. Længsel efter det fædrene Hjem, der i Afstanden straalere i endnu lysere Farver og som fra nu af kun besøges ved Fester og Ferier, medens det ny Hjem staar i en alvorligere Skikkelse, der har adskilligt tilfælles med Skolestuen, Bevidstheden om, at Forholdet til den ny Opdrager er betinget ved en Kontrakt, dette og mere gjør, at det kjerlige Forhold, der hersker mellem samvittighedsfulde Plejeforældre og deres Plejesønner, er væsentligt forskjelligt fra Forholdet mellem Forældre og Børn. Til Erstatning besidder Opdrageren af et fremmed Barn jevnlig et Fortrin for den virkelige Fader: han er oftere Opdrager af Faget, idet netop Følelsen af hans

denn nur mit einem fremden Willen kann der des Zöglings almählich eins werden. Darum ist es keineswegs vortheilhaft, wenn die Autorität des Vaters und der Mutter in gleiche Linie gestellt wird. In der Regel sollte die des Vaters als die höhere aber entferntere gelten, die der Mutter als die sekundäre, aber nähere.“

*) I det følgende har jeg navnlig de mange Drengbørn for Øje, der af Hensyn til Undervisningen sendes ud af Forældrenes Hus.

mindre gunstige Stilling ligeoverfor de naturlige Forældre er ham en Opfordring til at gjøre sig Opdragelsens Opgave klarere.

I Modsætning hertil stræber Opdragelsesanstalten at naa det samme Maal for Opdragelsen ad en anden Vej. Man har derfor ofte beskyldt Opdragelsesanstalter for at være unaturlige Indretninger uden at betænke, at den menneskelige Fornufts Fostre ikke ere unaturlige, medmindre man vil kalde Fornuften selv unaturlig, og at man ikke vilde være istand til at opfylde de strenge Fordringer, nogle gjøre til Naturlighed, paa anden Maaade, end ved at bruge Grønlændernes Exempel som Rette-snor, der begrave det diende moderløse Barn med den døde Moder.

Den Modsætning, der finder Sted mellem Opdragelsen i Familien og paa Opdragelsesanstalten, træder først frem i de højst forskjellige væsentlige Betingelser for begge. I Forældres Sted træde her Opdragere, der enten efter Fordeling varetage hver sin Side af Opdragelsen, saa at en fører Tilsynet med Elevernes Flid, en anden med deres Beskæftigelser i Fritiden, en tredie med deres Orden og Renlighed o. s. v., eller de vexelvis overtage det hele Opdragelsesarbejde for en kortere eller længere Tid (for en Dag, Uge eller Maaned).

Den naturlige Støtte, som den enige Samvirken mellem Ægtefolk har i deres gjensidige Tilbøjelighed og det mellem dem herskende Fællesskab, maa Opdragere, der ofte ere saa indbyrdes uoverensstemmende i Natur og Anskuelser, at de neppe nogensinde af sig selv vilde være traadt sammen for at virke med hverandre, søge i Kjerlighed til den fælles Opgave og Lydighed mod den fælles Lov. I Familien er Forældrene ikke blot Lovens Overholdere, men de ere tillige uindskrænkede Herrer, der kunne give, ophæve og forandre Loven; Opdrageren er kun Lovens Overholder og kan hverken ophæve eller forandre den, men er ligesaavel bunden til at overholde den, som Eleven til at følge den. Forældre modtage af Naturens Haand et Barn, der er frit for tidligere Indtlydelser, hvis Ud-vikling de ere istand til at følge Skridt for Skridt og som de

ved et uafbrudt Samliv, dets langvarige Hjælpeleshed og senere fuldkomne Afhængighed, samt ved utallige Velgjerninger formaa at knytte til sig med uopløselige Baand. Naar Opdrageren ansættes ved Opdragelsesanstalten, bliver han med ét Fosterfader for flere Snese unge Mennesker af højst forskjellig Alder (nogle ofte endog kun faa Aar yngre end han selv). Han behøver alene nogen Tid for at lære deres Navne og Ansigter at kjende, hvor lang Tid da ikke til at blive bekjendt med hver enkeltts hele Personlighed og de nærværende og tidligere Hovedindflydelser, hvorved den er betinget. Hertil kommer, at Eleven ikke føler sig ubetinget *) afhængig af Opdrageren, hvis Forhold til ham beror paa det Offentliges Mellekomst og givne og modtagne Betaling, og som desuden ved sin første Optræden er ham ganske fremmed, medens derimod Barnets første vaagnende Bevidsthed hilser Moderen og Faderen som gamle Bekjendte.

Den samme Modsætning træder os imøde, naar vi sammenligne Familielivet med Livet paa en Opdragelsesanstalt. Familielivet har foruden Børneopdragelsen andre vigtige Formaal, der fortrinsvis give det sin Form, og i de Familier, hvor Børnene opdrages allerbedst, møder man undertiden de færreste ydre Tegn paa, at der opdrages, ja Børnene selv mærke neppe til,

*) Den forskjellige Grad af Afhængighed viser sig blandt andet tydelig i det fejtlende Barns ulige Forhold til Forældre og Opdragere. Naar i Familien Forældrenes Tilfredshed med dets Opførsel er det uundgaaelig nødvendig for dets Velvære og det, saalænge det viser sig stridigt, overalt møder Forældrenes alvorlige Blik, som det ikke kan unddrage sig, og de andre Søkendes tause eller lydelige Mishelligelse, ja endog ved sin Skyld ser den lille Verden, hvori det lever, ligesom formørket af Skyer: saa er det Eleven paa Opdragelsesanstalten muligt at holde sig fjern fra den Opdrager, hvis retfærdige Utilfredshed han har vakt, uden at dette Misforhold nødvendigvis forstyrrer hans Forhold til Kammeraterne og de øvrige Opdragere.

at de ere under Opdragelse; paa Opdragelsesanstalten bærer hver enkelt Ting, Øjet møder, Præget af Anstaltens Bestemmelse og tillader intel Øjeblik den unge at glemme, hvor han befinder sig. I Familien staar den unges Stilling og Behandling baade af Forældrene og Fremmede i den nøjeste Forbindelse med Forældrenes Dannelsestrin, Formuesomstændigheder og Plads i Samfundet; paa Opdragelsesanstalten nyde alle den samme Behandling, der ere de alle lige rige*) og fornemme. Den Uregelmæssighed i Familielivet, der følger dels af Forældrenes fri Bestemmelsesret dels af mange tilfældige Omstændigheder, medfører for Barnet mange Indskrænkninger, men ogsaa mange Friheder; paa Opdragelsesanstalten er det ensformige Liv hverken udsat for vilkaarlige eller tilfældige Afbrydelser, og de gjeldende Bestemmelser indrømme selv den yngre Elev en næsten fri Selvbestemmelse indenfor en vis fastsat Grændse. Det større eller mindre Maal af Frihed, der i Familien tilstaas den unge, bestemmes ved hans Alder, Modenhed og hele Forhold; paa Opdragelsesanstalten, hvor alle Elever efter Reglementet har samme Forpligtelser og samme Rettigheder, giver Alder og Modenhed kun det naturlige Fortrin, at Pligtopfyldelsen bliver lettere og at den ældre mindre end den yngre er underlagt Øjeblikkets Herredømme og saaledes mindre udsat for Overtrædelse, Irettesættelse og Straf.

I Familien kan den unge blive sin egen Herre derved, at Forældrene ophøre at gjøre deres Ret til at lede hans Handlinger gjeldende; paa Opdragelsesanstalten kan kun den Frihed opnaas, som enhver besidder, for hvem en punktlig Lydighed mod de bestaaende Loves Ord og Aand ikke længer er nogen Tvang. I Familien føres der ialmindelighed et meget nøje Tilsyn med de yngre Børns Hjemmeflid og ofte slet intet med de

*) Paa militære og nogle civile Opdragelsesanstalter er ikke blot Dragtens Snit og Farve, men ogsaa Klædets Finhed og Antallet paa de forskjellige Stykker Linned og Gangklæder reglementeret.

ældres; Opdragelsesanstalten stiller derimod den samme For-
dring til alle, at de i en vis fastsat Tid skulle beskæftige sig
med aandeligt Arbejde.

At ville efterligne Familielivet paa Opdragelsesanstalten un-
der saa grundforskjellige Forhold*) er en Urimelighed, der

*) Den Anskuelse, at den offentlige Opdragelse er bedst indrettet, naar den i et og alt saameget muligt stræber at nærme sig den huslige, har hos os fremkaldt et pædagogisk Forsøg, der fortjener Opmærksomhed. Før nemlig, saavidt det kunde ske, at erstatte den unge Savnet af den naturlige Moder og ved kvindlig Medvirkning paa Opdragelsen at virke til Udviklingen af en vis Blidhed i Karakteren, som ved den offentlige Opdragelse ellers ikke let vindes, var det, at den i Herlufsholms Historie saa hæderlig bekendte Grev Johan Ludvig Holstein til Lethrøborg gav Oldfruens Post en usædvanlig Betydning. Efter den af Holstein for Oldfruen givne Instrux, (se Melchior's hist. Efterr. om Herlufsholm pag. 236 og følg.) havde hun, foruden det sædvanlige Tilsyn med Bygningens Renholdelse og Disciplenes Tøj, desuden et udstrakt Tilsyn ikke blot med Elevernes Orden og Renlighed, men ogsaa med deres hele Forhold, hendes Virksomhed stod ikke under de underordnede Læreres Kontrol, men hun henvendte sig med sine Klager til Rektor, ja i visse Tilfælde umiddelbart til Skoleherren. Før Middags- og Aftensmaaltidet indfandt Eleverne sig hos hende, for at hun kunde tale med dem, om hvad hun kunde finde fornødent at erindre, efterse, om de vare ordentlig paa-klædte, kæmmede, toede og reulige i alle Ting, og for saavidt der fandtes Mangel i et og andet, da undersøgte hun, hvis Skylden var, Elevernes eller Tyendets, og satte den skyldige derfor tilrette, eller meldte det til Rektor, hvis Irettesættelsen ikke frugtede. Ligeledes spiste hun til Middag og Aften med Eleverne, førtes tilbørdt af en af dem og sad med en Hører en Dag ved et, en anden ved et andet Bord. Over Maaltidet havde hun Indseende med Elevernes Sæder og Manerer, søgte at regulere dem paa anstændigste Maade, discurrerede med dem og gav Eleverne Anledning til ogsaa at tale noget. Den Time, Eleverne efter Middags- og Aftensmaaltidet legede i Auditoriet, blev hun tilstede hos dem og saa til, at intet uordentligt blev foretaget, men at enhver morede sig ved at gaa, løbe og springe

hævner sig selv, ligesom enhver overspændt Fordring. Jeg har ogsaa lagt Mærke til, at netop de, der idelig henviste til Familielivets Forbillede, mest klagede over det unaturlige ved Opdragelsesanstalter og den til Umulighed grændsende Vanskelighed ved at finde Personer, der vare oplagte til at være Opdragere. Men denne Vanskelighed ligger netop deri, at man ikke opstiller Fordringer, der ere beregnede paa det Maal af Dygtighed, som almindelige Mennesker med god Villie ere istand til at naa, men i det Sted leder (eller endnu oftere sukker) efter en født Opdrager.

Gid da alle offentlige Opdragere vilde opgive den letsindige og formastelige Tanke at træde de fremmede Børn i Forældres Sted, og hellere med Alvor sætte sig det Formaal at blive dem alt, hvad en samvittighedsfuld Lærer og kjerlig Formynder kan være. Gid de itide vilde opgive den dog frugtesløse Stræben at tilvejebringe den Karakterens Blidhed og Modtagelighed for alle milde Indtryk, som ene Opdragelsen i Familien kan uddanne, og i det Sted stræbe at give den Selvstændighed og Karakterfasthed, som Opdragelsesanstalten fremmer, den rigtige Retning.

Lydighed er Opdragelsesanstaltens Sjel. I Familien opnaas der ofte et meget heldigt Resultat uden at Lydighedsfordringen gjøres gjeldende, ja det Tilfælde kan indtræffe, at en Opdrager mangler den fornødne aandelige Overvægt og derfor maa

omkring, eftersom hans Alder og Helbred tillod det. — Denne udvidede Virksomhed havde Oldfruerne kun i 50 Aar, og den udøvedes kun med Held og Velsignelse i de 14 Aar, Jomfru Dorothea Bloch var Oldfrue. Vanskeligheden ved at finde en dertil skikket Person (thi skjønt Tjenesten efter Jfr. Blochs Død et helt Aar stod ledig, var man ikke heldigere i Valget af hendes Efterfølgerske, end man havde været det i Valget af hendes Forgængersker) denne Vanskelighed har vistnok væsentlig bidraget til Opgivelsen af en Plan, der med nogle Forandringer og Indskrænkninger havde været udførlig ogsaa under almindelige Forhold og sikkert vilde have stiftet megen Nytte.

nøjes med at virke som raadende Ven. Paa Opdragelsesanstalten kan Lydighedsfordringen ikke opgives, og den Opdrager, der ikke kan fremkalde punktlig Lydighed, gjør bedst i jo før jo heller at træde tilbage og give Plads for en dygtigere.

Man træffer ikke sjelden som Surrogat for Lydighed en vis stiltiende Overenskomst mellem Lærere eller Opdragere og deres Disciple, ifølge hvilken de paa begge Sider ved Hjælp af deres gjensidige nøje Kjendskab til hinandens Karakter og Egenheder mesterlig forstaa at vogte sig for alvorlige Sammenstød. Paa den Maade kan det gaa meget fredeligt og man plejer da at sige, at det gaar meget godt. Under saadanne Forhold viser imidlertid Eleven ikke, som han skulde, Lydighed mod Loven, der træder ham imøde i Lærerens Person, men han lemper sig ofte med en Art Overbærenhed, der hverken i sit Væsen eller sine Virkninger har noget tilfælles med Lydighed, efter sin Opdragers formentlige Særheder og Griller.

Den Lydighed, Opdragelsesanstalten kræver, er egentlig en tredobbelt: Lydighed mod Anstaltens Love, hvad enten disse leve i et trykt og offentliggjort Reglement eller i en bevaret Tradition, punktlig Overholdelse af den fastsatte Dagsorden og endelig Lydighed mod de enkelte Opdrageres Befalinger og Forbud.

Det er en Erfaring, at almindelige Bestemmelser langt villigere adlydes, end den enkeltes Villie. Det vil derfor ikke være vanskeligt at frembringe Lydighed mod de ved en Opdragelsesanstalt gjeldende Bestemmelser, naar de indeholdes i et Reglement, som er affattet med det fornødne Hensyn til Overholdelsens Mulighed og bevogtes af enige Opdragere, der nære den skyldige Agtelse for enhver af dets Bestemmelser.

Paa Opdragelsesanstalter har man undertiden haft Betænkeligheder ved at uddele Reglementet til Eleverne. Man har frygtet, at der derved skulde udyikle sig et allfor legalt Forhold mellem Opdrager og Elev og at denne undertiden skulde kunne fristes til at gaa i Rette med sin Opdrager og pukke

paa den skrevne Lov. Dog, hvor hver Opdrager stræber at være, hvad han bør, den levende Lov, og blot nogenlunde løser sin Opgave, der vil ingen Fare fra denne Side være at befrygte. Enhver Uoverensstemmelse mellem Lovens og Lærers Bydende vil kun være tilsyneladende, og det vil hverken være Læreren vanskeligt eller ubehageligt at overtale Eleven herom, naar denne paa sømmelig Maade fremfører sin Tvivl.

Hvis nogen planmæssig vilde danne unge Mennesker til i en modnere Alder at overtræde Love, bryde Løfter og lade Forsætter uopfyldte, da kunde han ikke gaa en sikrere Vej, end den at give Bestemmelser, som han senere enten ikke overholdt eller vel endogsaa betegnede som urimelige og uoverholdelige. Da denne Sætning ligesuldt finder Anvendelse paa Bestemmelser af hvilkensomhelst Art, er det af højeste Vigtighed, at der tilvejebringes den størst mulige Overensstemmelse mellem Reglementet og Opdragernes modne Overbevisning.

Det er derfor naturligt, at en Opdragelsesanstalts Reglement ved enhver ny Forstanders Embedstiltrædelse underkastes et Gjennemsyn eller, hvis foruødent gjøres, en Omarbejdelse. Skulde senere en Forstander finde Bibeholdelsen af en Bestemmelse betænkelig, da bør han andrage paa dens Ophævelse, men overholde den, indtil dette sker. Thi paa Opdragelsesanstalten er ikke de Omstændigheder og Hensyn tilstede, der i Staten undertiden kan gjøre det nødvendigt at lade en uhenigtsmæssig Bestemmelse vedblive at bestaa og bøde paa dens Mangler ved at gjøre Undtagelser.

Kun den Forstander for en Opdragelsesanstalt, hvis Villie staar i fuldkommen Samklang med Anstaltens Love, er istand til at danne det forbindende Led mellem de andre Opdragere og saaledes fremkalde den Enhed i de fælles Bestræbelser, der maa udgaa fra én. De underordnede Opdrageres første Pligt er det at underordne deres personlige Overbevisning med den Selvfornegtelse, der mere end alt andet betinger det heldige Udfald af fleres Samvirken.

Den anden Art af Lydighed, som Opdragelsesanstalten kræver,

er en punktlig lagttagelse af den foreskrevne Dagsorden. Opfyldelsen af denne Fordring, som alene Hensynet til manges Samliv gjør nødvendig, bliver let og tilsidst umærkelig, naar Fordringen i intel Tilfælde nedstemmes eller eftergives; ellers bliver den en stadig Kilde til Misforhold mellem Opdrager og Elev. Den er ifølge sit Væsen militærisk og bør overholdes med militærisk Punktlighed, som imidlertid baade kan og skal fremkaldes uden soldatermæssig Behandling *).

Endelig kræver Opdragelsesanstalten Lydighed mod hver enkelt Opdragers Befaling. Skjønt denne Fordring paa Opdragelsesanstalten er ligesaa ubetinget som i Familielivet, vil dog Opdrageren gjøre bedst i næsten alene at benytte sin Myndighed til at fremme Lydighed mod Anstaltens Love og lagttagelse af Dagsordenen og derimod sjelden eller aldrig gjøre Brug deraf overfor den Elev, der med punktlig lagttagelse af Dagsordenen forbinder Lydighed mod Reglementets Ord og Aand. Ja i sit Forhold til en saadan Elev kan Opdrageren endog i et enkeltstaaende Overtrædelsestilfælde lade fem være lige.

Langt farligere for Lydigheden end den enkeltes Ulydighed er den Tradition, der paa Opdragelsesanstalter danner sig mellem Eleverne og ofte med en forbausende Kraft og Sikkerhed optræder snart som lovgivende snart som fortolkende. I og for sig afgiver den et interessant Bevis paa Samfundsaaendens Styrke og kan, rigtig ledet og benyttet af Opdragerne, blive af stor Betydning for Opdragelsen. Hvor derimod Opdragerne mangle enten den fornødne Oversigt, Enighed eller Kraft, der kan Traditionen saaledes voxe dem over Hovedet, at den træder i Reglementets Sted og Elevernes indbyrdes Opdragelse istedetfor Opdragernes Virksomhed. At en saadan Tingenes Orden er unaturlig, at saa unge Mennesker, der selv ere under

*) Herfor vil neppe nogen fordre Bevis nu, da ikke engang Soldaten behandles soldatermæssig efter det forhadte Begreb, Ordet har fra en ældre Tid.

Opdragelse, hverken forstaa at klare sig Opdragelsens Formaal eller vælge de rette Opdragelsesmidler (noget, hvorpaa alle, især de militære, Opdragelsesanstalters Historie vil kunne opvise en Mængde uhyggelige Exempler), er saa øjensynligt, at man alene kan forklare Oprindelsen til den ikke ualmindelige Tro: at Drengene bedst opdrage hverandre indbyrdes, af Menneskenes Talent til at finde Trøst mod de Onder, de ikke ville anstrenge sig for at undgaa.

Hvad der ovenfor er sagt om de fremmede Indflydelser, der ofte modarbejde den hurtige Opdragelse, det finder ogsaa Anvendelse paa den offentlige. Især maa Opdragelsesanstalten anvende alt for at erhverve og bevare forstandige og tro Tjenere, som ikke ere mindre vigtige, end kyndige og samvittighedsfulde Opdragere.

Jeg kan ikke slutte disse Bemærkninger uden med et Par Ord at gjøre opmærksom paa Lydighedens Betydning for den intellektuelle Udvikling. Det Barn, der tidlig er vænnet til i blind Tillid til sine Opdragere at lade sig lede af deres Villie uden at spørge om Grunde, vil med samme Villighed overgive sig til sin Lærer, lytte til hans Ord og følge hans Vink og Anvisning baade i og udenfor Skolen. En saadan Discipel viser den rette Lærvillighed, som er væsentlig forskjellig fra den regelløse Videbegjerlighed, der altid selvklog ofte paa én Gang er nydelsessyg og arbejdsky. Desværre agte ikke alle Lærere tilbørlig den beskedne Lærvillighed, men foretrække, i det hemmelige Haab i enhver opvakt Dreng at opdage et Geni, de Disciple, der ved Forberedelsen hjemme følge deres eget Hoved og paa Skolen, istedeffor at følge Lærerens Foredrag, selvstændig beskæftige sig med Undervisningens Gjenstand, hvilket giver sig tilkjende ved en Mængde ofte utidige Spørgsmaal. Jeg tilstaar, at den Slags Disciple aldeles ikke er efter mit Hoved, men at jeg med Quintilian *) ønsker mig Disciple, der mere

*) Inst. orat. 1, 3, 3: Hic meus, quæ tradentur, non difficulter accipiet: quædam etiam interrogabit: sequetur tamen

følge end ile forud for Undervisningen; dog paastaar jeg ligefuldt at være en saa varm Ven, som nogen, af aandelig Frihed, saa sandt som den rette Kjerlighed hertil meget vel kan forenes med den faste Overbevisning, at den enkelte atter maa tilbagelægge hele Slægtens Udviklingsgang, der under Loven modnedes for Evangeliet.

magis, quam præcurret. Illud ingeniorum velut præceps genus non temere unquam pervenit ad frugem.

EFTERRETNINGER

OM

AALBORG KATHEDRALSKOLE

I

SKOLEAARET 1847—48.

AF

SKOLENS REKTOR.

Lærerpersonalet.

Efterat en Lærerpost ved Skolen i nogen Tid havde været ledig, beskikkedes under 17de Sept. 1847 Mag. artium Søren Ludvig Povelsen, Adjunkt ved Sorø Akademis Skole og Opdragelsesanstalt til Overlærer ved Skolen, hvilket Embede han kort efter tiltraadte. Den konstituerede Lærer Cand. theol. Michael Rodevald Gjørup Assens beskikkedes under 19de Nov. 1847 til Adjunkt. Endelig blev fra Nytaar 1848 Musiklærer Adolf Nathan anlagen som Syngelærer istæden for den hidtilværende Lærer Kantor Gregersen. Skolen har saaledes foruden Rektor 2 Overlærere, 5 Adjunkter og 2 Timelærere.

Undervisningen.

I dette Skoleaar er Undervisningen i 3die Klasse bleven indrettet efter den provisoriske Plan for de udvidede Skoler, hvorimod Reformen af de højere Klasser udsattes til de følgende Aar. Den Forandring, som herved er bevirket i Skolens Undervisningsplan, gjør det meget mistligt i Mellenklasserne at optage Disciple, som ikke have gennemgaaet de nederste Klasser, og den Erfaring, jeg allerede har gjort, foranlediger mig til at lægge dem, der agte at indsætte Disciple i Kathedralskolen, paa Hjærte, at de handle rigtigst i at lade deres Sønner, naar de have opnaaet en Alder af 10 Aar, indtræde i 1ste Klasse, for derfra efter at have modtaget den

forberedende Undervisning, som ikke paa nogen Maade kan undværes, efterhaanden at rykke op i de andre Klasser. De, som haabe at kunne forberede deres Børn paa anden Maade til en af Mellemlklasserne, ville let blive udsatte for, at Discip- len maa nægtes Optagelse i Skolen, fordi han ikke kan tilfredsstille Fordringerne til den Klasse, hvortil han efter sin Alder skulde høre. Til nærmere Oplysning gjentages her (jvfr. Programmet for 1846 S. 53), at efter de gjældende Bestemmelser ingen kan optages i de højere Klasser uden at have gjen- nemgaaet de lavere i samme Skole, med mindre Alderen ikke er under den, med hvilken Disciplen vilde være indtraadt i den vedkommende Klasse, dersom han havde med det fyldte 10de Aar begyndt Skolens nederste Klasse.

Lærefagene have i Skoleaaret 1847—1848 været saaledes fordelte:

A. De faste Lærere:

Rektor Mag. Tregder: Latin og Græsk i 6te Klasse samt i Time ugentlig i hver af de andre Klasser, i alt ugentlig	18	Timer.
Overlærer Colding: Dansk i 6te og 5te Kl., Latin og Græsk i 5te Kl.	18	—
Overlærer Mag. Povelsen: Latin og Græsk i 4de Kl., Latin i 3die Kl.	24	—
Adj. Jermin: Dansk i 4de, 3die og 1ste Kl., Tysk, Historie og Geografi i 1ste Kl. . . .	20	—
Adj. Behrend: Fransk i alle Klasser, Tysk i 6te, 5te, 4de og 3die Kl., Regning i 2den og 1ste Kl.	29	—
Adj. Reumert: Religion i alle Klasser, Dansk og Tysk i 2den Kl.	21	—
	desuden Gymnastik og Svømning	6 —
Adj. Krarup: Hebraisk i 6te Kl., Historie og Geografi i 6te, 5te, 4de, 3die og 2den Kl.	24	—
Adj. Assens: Mathematik og Naturhistorie i alle Klasser	22	—

B. **Timelærerne:**

Kalligraf Lund: Tegning og Skrivning i alle Klasser
16 Timer.

Kantor Gregersen fra 1ste Sept. 1847 til 1ste

Jan. 1848 og derpaa Musiklærer Nathan

Sang i hele Skolen 4 —

Inden Overlærer Povelsen tiltraadte sit Embede, besørgedes hans Timer af Adj. Jermiin (Latin i 4de Kl.) og Reumert (Græsk i 4de, Latin i 3die Kl.); og Religionsundervisningen besørgedes ligesom tidligere af Adj. Jermiin i 4de og 2den Kl., af Adj. Krarup i 5te og 3die og Adj. Assens i 6te og 1ste Klasse.

Det hvert Fag tillagte Antal Timer ses af følgende Tabel:

Klasser:	6	5	4	3	2	1	Sum.
Dansk	2	2	2	2	4	6	18
Tysk	2	2	2	2	4	6	18
Fransk	2	2	2	3	6		15
Latin	8	9	9	9			35
Græsk	5	5	6				16
Hebraisk	2						2
Religion	3	2	2	2	2	2	13
Historie	3	3	2	2	2	2	14
Geografi	2	2	2	2	2	2	12
Naturhistorie				2	3	3	8
Mathematik og Regning . .	4	4	3	3	3	3	20
Tegning				2	2	2	6
Skrivning			1	2	3	4	10
Sang	2	2	2	2	2	2	12
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	12
Rektors Timer		1	1	1	1	1	5
	37	36	36	36	36	35	

Alle Klasser ere blevne underviste hver for sig, undtagen i Gymnastik, hvortil Disciplene have været delte i 3 Hold (6te; 5te og 4de; 3die, 2den og 1ste Kl.), i Svømning, hvori 6te og 1ste Kl., 5te og 4de, 3die og 2den Kl. have haft fælles Under-

visning, og i Sang, hvori Disciplene ere underviste efter deres Stemmer (Bas og Tenor, Alt, Sopran) uden Hensyn til Klasseinddelingen, og særskilte Timer anvendte til fælles Sang.

I Sept. 1846 nøde de afgaaende Dimittender ligesom i Fjor en særskilt Undervisning i 2 Timer daglig.

Den af Adjunkterne Reumert og Assens ved Skoleaarets Begyndelse oprettede Aftenskole, hvori de Disciple, som ønske det, 2 Timer daglig kunne forberede sig til næste Dags Pensa under de nævnte Læreres Tilsyn og Vejledning, har været besøgt af omtrent 20 Disciple, paa hvilke man har kunnet spore gavnlige Virkninger af denne Indretning.

De gennemgaaede Pensa.

I Skoleaaret 1847—48 ere følgende Pensa gennemgaaede:

Latin.

6te Klasse (Rektor). Sallusts Catilina; Livius, 2den Bog; Cicero de oratore, 2den Bog; Virgils Æneide, 4de Bog; Horats's Breve, 1ste Bog og Ars poetica. De vigtigste Afsnit af Bojesens Antiquiteter og Tregders Litteraturhistorie ere gennemgaaede. Ugentlig 3 Stile og Versioner. — Med de ældre i Klassen er det tidligere læste repeteret i en ugentlig Time.

5te Klasse (Overl. Colding). Sallusts Catilina; Ciceros 4 Taler mod Catilina; Virgils Æneide, 4de Bog. Madvigs Sproglære § 206—377. Af Bojesens Antiquiteter ere enkelte Afsnit lærte. Ugentlig 3 Stile og Versioner.

4de Klasse (Overl. Povelsen). Cæsar de bello Gall. 5te og 6te Bog. Af Madvigs Sproglære er Formlæren repeteret og de to første Afsnit af Ordføjningslæren læste. Stil 3 Gange ugentlig.

3die Klasse (Overl. Povelsen). Borgens Læsehog, 2det—4de Afsnit. Af Madvigs Formlære er det vigtigste læst. Stil 3 Gange ugentlig.

Graesk.

6te Klasse (Rektor). Hom. II. 6—8 Sang; Herodot, 8de Bog; Xenoph. Memor. Socr., 1—2 Bog; Tregders Anthol. Graeca, p. 6—29 og 50—70. Det vigtigste af Ordføjningslæren er meddelt dels mundtlig, dels efter Madvig. Af Tregders Litteraturhistorie ere de vigtigste Afsnit gennemgaaede. Bojesens Antiquiteter ere af og til benyttede. Med de ældre i Klassen er det tidligere læste repeteret i en ugentlig Time.

5te Klasse (Overl. Colding). Xenoph. Anab. 5—6 Bog, Hom. II. 4de Sang fra V. 310 og 5te Sang. Tregders Formlære er gennemgaaet indtil Orddannelseslæren, Madvigs Ordføjningslære af og til benyttet.

4de Klasse (Overl. Povelsen). Lunds Læsebog p. 6—27. Tregders Formlære læst med Undtagelse af det mindre vigtige. Nogle af de ældre have desuden læst 1ste og 2den Bog af Xenophons Anabasis med Undt. af 5te Kap. i 2den Bog.

Hebraisk. (Adj. Krarup.)

6te Klasse. De befalede Kapitler af Genesis. Lindbergs Grammatik repeteret.

Dansk.

6te Klasse (Overl. Colding). Hveranden Uge en skriftlig Opgave, hvortil i Reglen Dispositionen er meddelt af Læreren. Stykker af danske Klassikere ere gennemgaaede under Benyttelse af Thortsens Udsigt.

5te Klasse (Overl. Colding). Ugentlig en skriftlig Udarbejdelse. Stykker af danske Forfattere ere forelæste af Disciple og gennemgaaede.

4de Klasse (Adj. Jermiin). Ugentlig 1 Stil. Nogle Vers ere lærte udenad efter Holsts poet. Læsebog.

3die Klasse (Adj. Jermiin). Ugentlig 1 Stil, for det meste efter en Fortælling. Desuden er et Digt af Holsts Læsebog næsten ugentlig lært udenad.

2den Klasse (Adj. Reumert). Diktat flere Gange i hver

Maaned. Hjorts Børneven p. 346—620. Bojesens Sproglære er læst. Af Barfods poetiske Læsebog ere 14 Digte lærte udenad.

1ste Klasse (Adj. Jermin). Af Hjorts Børneven er læst forskellige Stykker. Bojesens Sproglære gennemgaaet. Af Barfods Læsebog ere nogle og tyve Digte lærte udenad. To Gange om Ugen Diktat.

Tysk.

6te Klasse (Adj. Behrend). Schillers Don Carlos, de 2 første Akter, og Hjorts Læsebog p. 412—56. Hjorts Grammatik er gennemgaaet. I det første Halvaar skiftevis mundtlige og skriftlige Stileøvelser, i det 2det kun mundtlige efter Borrings Stileøvelser p. 92—115.

5te Klasse (Adj. Behrend). Hjorts Læsebog p. 238—321. Af Hjorts Grammatik Formlæren. Afvæltende Stil efter Grønberg og Extemporalstil.

4de Klasse (Adj. Behrend). Riises større Læsebog p. 148—204. Formlæren efter Hjort. Ugentlig en Stil, tildels efter Grønberg.

3die Klasse (Adj. Behrend). Riises større Læsebog p. 123—173. Rungs Formlære gennemgaaet med Undtagelse af Læren om Kjønnet. Ugentlig en Stil.

2den Klasse (Adj. Reumert). Riises større Læsebog p. 220—Bogen ud, hvoraf en Del er lært udenad. Rungs Formlære gennemgaaet. Jævnlig ere skriftlige og mundtlige Stileøvelser (tildels efter Rung) anstillede.

1ste Klasse (Adj. Jermin). Riises mindre Læsebog fra p. 22 til Slutningen, hvoraf noget er lært udenad. Det vigtigste af Rungs Formlære er gennemgaaet og næsten daglig indøvet ved smaa skriftlige Arbejder, dels efter Udenadslæsning, dels efter Diktat.

Fransk (Adj. Behrend).

6te Klasse. Borrings *Études littéraires* p. 20—46, 62—105, 227—52 og 359—404. Af Abrahams's Sproglære: Bøjningslæ-

ren og de to første Afsnit af Ordføjningslæren. Borrings Stileøvelser: de med lige Tal betegnede Nummere fra 2 til 72.

5te Klasse. Borrings Études littéraires p. 20—46, 105—118, 233—253, 335—41, 353—375 og 383—393. Af Abrahams's Sproglære hele Bøjningslæren. Borrings Stileøvelser: 1ste Afdeling og de 5 første Stykker af 2den Afdeling.

4de Klasse. Borrings Læsebog for Mellemklasser p. 90—151; deraf de 11 første Sider udenad. Af Abrahams's Sproglære: Bøjningslæren med Forbigaaelse af en Del af Læren om Kjønnet.

3die Klasse. Læst og repeteret Borrings Læsebog for Mellemklasser p. 38—53 og 74—116. Af Abrahams's Sproglære er læst Bøjningslæren med Undtagelse af 2det og det meste af 3die Kapitel. Skriftlig og mundtlig er af Ingerslevs Materialier gennemgaaet p. 19—28 og 31—32.

2den Klasse. Borrings Manuel p. 23—51 og 81—163. Af Ordsamlingen p. 237—252. Af Abrahams's Sproglære er læst Bøjningslæren med Undtagelse af 2det og det meste af 9de Kapitel. Af Ingerslevs Materialier er læst VII.—XII. exclus. og XIII.—XVIII.

Religion (Adj. Reumert).

6te Klasse. Fogtmanns Lærebog og Herslebs Bibelhistorie samt Johannes's Evangelium og Pauli Brev til Efeserne paa Græsk ere gennemgaaede.

5te Klasse. Fogtmanns Lærebog § 105—156. Efter Herslebs større Bibelhistorie det ny Testament.

4de Klasse. Balles Lærebog. Herslebs større Bibelhistorie, det gamle Testament fra Sauls Historie (4de Periode).

3die Klasse. Balles Lærebog 6te—8de Kapitel (med Undtagelse af nogle enkelte §§). Herslebs større Bibelhistorie fra 4de Periode til det ny Testament.

2den Klasse. Balles Lærebog, de 5 første Kapitler. Herslebs større Bibelhistorie, forfra til 5te Periode. Nogle Psalmes.

1ste Klasse. Herslebs lille Bibelhistorie og en Del af Haagens historiske Psalmer.

Geografi.

6te Klasse. (Adj. Krarup) har gjennemgaaet hele Ingerslevs Geografi.

5te Klasse. (Adj. Krarup). Efter Ingerslevs Geografi Evropa med Undtagelse af Danmark, Rusland, Polen, Preussen, Tyskland og Østerrig; Asien og Afrika.

4de Klasse. (Adj. Krarup). Efter Ingerslevs Geografi Frankrig, England, Asien og Afrika.

3die Klasse. (Adj. Krarup). Efter Ingerslevs Geografi Evropa, Danmark, Norge, Sverig, Rusland, Polen, Preussen samt Amerika.

2den Klasse. (Adj. Krarup). Efter Millings mindre Geografi Landene i Evropa; efter Landkaartet de øvrige Verdensdele.

1ste Klasse. (Adj. Jermiin). Efter Millings mindre Geografi er paa Landkaartet gjennemgaaet Landene i Evropa.

Historie.

6te Klasse. (Adj. Krarup). Kofods Verdenshistorie og Allens Lærebog i Danmarks Historie ere gjennemgaaede.

5te Klasse. (Adj. Krarup). Efter Kofods Udtog Frankrig, England, Portugal, Spanien, Nederlandene og Tyskland samt de makedoniske Rigers og den romerske Republiks Historie.

4de Klasse. (Adj. Krarup). Efter Kofods Udtog Frankrig til 1789 og England till Henrik 6; efter Allen Danmarks Historie til 1448.

3die Klasse. (Adj. Krarup). Efter Kofods Udtog Norges, Sverigs og Ruslands Historie; efter Allen Danmarks Historie til 1448.

2den Klasse. (Adj. Krarup). Ingerslevs fragm. Historie med Undtagelse af den gamle Historie.

1ste Klasse. (Adj. Jermin). Efter Ingerslevs fragm. Historie den gamle Historie til den store Folkevandring.

Naturhistorie (Adj. Assens).

3die Klasse. Efter Bramsens og Drejers Lærebog: Pattedyrene og Fuglene.

2den Klasse. Efter Strøms Læsebog: Fuglene og Krybdyrene.

1ste Klasse. Efter Strøms Læsebog: Pattedyrene.

Mathematik og Regning. (Adj. Assens.)

6te Klasse. Bergs Geometri er hel gennemgaaet. Bergs Arithmetik til Læren om Ligninger af anden Grad incl. 1—2 Gange om Maaneden en skriftlig Opgave.

5te Klasse. Bergs Geometri er gennemgaaet med Undtagelse af enkelte vanskeligere Sætninger. Bergs Arithmetik indtil Ligninger af anden Grad med Undtagelse af §§ 138—151 incl.

4de Klasse. Bergs Ledetraad i Geometrien er hel gennemgaaet. Af Bergs Arithmetik Læren om de 4 Regningsarter med hele Tal, negative Tal, Bogstavregning, Brøk, Decimalbrøk og Proportioner. Praktiske Øvelser i Reguladetri med hele Tal og Brøk, Bogstavregning og de øvrige i Mathematikken gennemgaaede Regningsarter.

3die Klasse. Bergs Arithmetik, Læren om de 4 Regningsarter, negative Tal, Bogstavregning, Brøk og Decimalbrøk. Praktiske Øvelser i Reguladetri med hele og brudne Tal og Bogstavregning.

2den Klasse. Praktiske Øvelser i Regning (Reguladetri med hele Tal og Brøk).

1ste Klasse. Praktiske Øvelser som i 2den Klasse.

Disciplene.

Ved sidste Programs Udgivelse var Discipeltallet 80. Af disse dimitteredes 7, hvis Navne og Karakterer ved Examen artium ses af følgende Tabel:

Navne.	Udarb. i Mo- dersm.	Latin.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebr.	Relig.	Geogr.	Hist.	Arith- metik.	Geom.	Tysk.	Fransk.	Hoved- karakt.
Herskind, Jens Anton.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.
Koefoed, Niels Fr. H.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	L. p. c.	Laud.	Laud.
Lyngby, Kristen J.	Laud.	Laud.	Laud.	L. p. c.	L. p. c.	L. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	L. p. c.	Laud.	Laud.
Malmstrøm, Hans Peter.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.
Winde, Vilhelm.	Laud.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	L. p. c.	Laud.	H. ill.	L. p. c.	L. p. c.	L. p. c.	Laud.	Laud.
Ferslev, R. W. A.	Laud.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.	N. cont.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.
Gjern, Jens Bloch.	Laud.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	°H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.

Af de øvrige udgik 4, hvorimod der ved det ny Skolecaars Begyndelse optoges 16, saa at Discipeltallet den 1ste Sept. var 85. Senere er i Aarets Løb 3 udgaacde til anden Bestemmelse, og 6 ny optagne, saa at det hele Antal nu er 88, der i indeværende Juni Maaned ere fordeltte i de 6 Klasser, som nedenstaaende Liste udviser. Faderens Navn er tilføjet i Parenthes, og han er bosat i eller ved Aalborg, saafremt det modsatte ikke udtrykkelig er angivet. En Stjerne betegner de nyoptagne.

6te Klasse.

1. David Hornsyld Bøggild (Propr. B. til Mosgaard ved Randers).
2. Kristian Marius Krarup (afd. Stiftsprovst K.).
3. Johannes Vahl (afd. Regimentskirurg V.).
4. Peter Edvard Becke (Kapitainlieutn. Ridder v. d. R. til Søhngaardsholm).
5. Frederik Idæus Holck Colding (Overlærer C.).
6. Hans Jakob Julius Mygind (Toldbetjent M. i Odense).
7. Johannes Ludvig Wittrog (Lieutn. og Proviantforvalter W. paa St. Croix).
8. Kristian Sofus Brorson (Fuldmægtig B.).
9. Otto Andreas Hilligsøe (afd. Kbmd. II.).
10. Jakob Severin Deichmann Branth (forhenv. Portkontrollør B. i Kbhvn.; Plejefader Pastor Deichmann i Ferslev).
11. Andreas Ludolf Christensen (afd. Toldbetjent og forhenv. Kbmd. Ch. i Nibe).
12. Frederik Andreas Marinus Møllke (Generalmajor, Kammerherre v. M. i Fredericia).
13. Hans Theodor Buhl (Gaardejer B. i Vendsyssel).
14. Frans Lorens Bøggild (Cand. pharm. B.).

5te Klasse.

1. Emil Levin Jacoby (Kbmd. J.).

2. Ernst Henrik Karl Hvass (Justitsaad, Herredsfoged H. til Bælum-Nørgaard).
3. Tøger Haugaard Møller (Prokurator M.).
4. Knud Schott Deichmann (Pastor D. i Evedrup ved Hobro).
5. Peder Jakob Homann Müller (Pastor M. i Øster-Brønderslev i Vendsyssel).
6. Jørgen Peter Jørgensen (afd. Møller J.).
7. Jørgen Hansen Kruuse (Kapitainlieutn. K.).
8. Niels Julius Strandgaard (Toldinspektør S. i Æbeltoft).
9. Anders Lassen Lundbye (afd. Propr. L. til Nørre-Ravnstrup i Vendsyssel).
10. Frans Hvass (afd. Propr. H. til Høstemark).
11. Filip Edvard Kirstein (Kammerr., Inspektør K. paa Lindenborg).
12. *Peder Thomsen (Gaardm. Thomas Jespersen i Vester-Vandet Sogn i Thy).
13. Marx Wulff Koppel (afd. Kbmd. K.)

4de Klasse.

1. Petrus Janus Kruse Schaumburg (Kapitain v. S.).
2. Paul Kristian Nielsen (Kjøbmand og Vicekonsul N. i Hjørring).
3. Jens Kjellerup Strøyberg (afd. Kancellir. og Apotheker, Ridder S.).
4. Knud Henneberg Bluhme (Kapitain af Søetaten og Indrulleringsofficer, Ridder B.).
5. Edvard Ferdinand Garben (afd. Rebslagerm. G.).
6. Michael Lange Hvass (Broder til *N° 2* i 5te Kl.)
7. Ludvig Kristian Müller (Broder til *N° 5* i 5te Kl.)
8. *Peter Karl Rasbech (Pastor R. i Serritslev i Vendsyssel).
9. Niels Bassesen Jespersen (Kbmd. J. i Nibe).
10. Anton Sofus Kaarsberg (Kjøbmand K.).

11. Jørgen Jakob Kjellerup Strøyberg (Broder til *N° 3.*)
12. Emmanuel Tauber Jensen (Pastor J. i Hovelberg ved Randers).
13. Peter Heibroch Thagaard (forhenv. Sandflugtskommisær Th.),
14. Niels Juel (Justitsraad, Amtsforvalter J. i Hjørring).
15. Janus Anton Rabech Larsen (Propr. L., forhen Ejer af Rødslet i Vendsyssel).

3die Klasse.

1. Peder Kristian Bisgaard (Gaardmd. B. i Skalborg).
2. *Kaspar Sofus Hassing (Kbmd. A. H.)
3. Karl Frederik Spærck (Krigsraad, Herredsfoged S. i Hjørring).
4. *Claudius Lauritsen Svanholm (afd. Propr. S. til Gl. Viffertsholm).
5. Niels Andreas Svanholm (Propr. S. til Ny-Viffertsholm).
6. Ulrik Kristian Wibroe (Farver W.).
7. *Jens Kristian Westerby (Prokur. W. i Hjørring).
8. *Jens Evald Obel (Pastor O. i Hillerslev i Thy).
9. Karl Johan Møller (Propr. M. til Kornumgaard i Vendsyssel).
10. Sofus Frederik Erik Otto Skeel (Kammerherre, Kaptein S. til Birkelse i Vendsyssel).
11. *Johannes Lund Mørch (Kancellir., Borgemester M.)
12. Henrik Kristian Krag Milling (afd. Krigsassessor M. til Frederikshøj).
13. Harald Bendix Cohn (Kbmd. C.).
14. Johan Viktor Brun es (Partikulier B.).
15. Anders Herskind Obel (Tobaksfabrikør O.).
16. Karl Sofus Valdemar Recke (Broder til *N° 4* i 6te Kl.).
17. Hans Jensen (Broder til *N° 12* i 4de Kl.).
18. Lave Bødecker Garben (Broder til *N° 5* i 4de Kl.)

19. Vilhelm Ove Karl Claudi (Landsoverretsassessor, Herredsfoged C. i Oxenbøl i Thy).
20. Niels Kaj Erasmus Strøyerberg (Broder til *N^o* 3 og 11 i 4de Kl.).

2den Klasse.

1. Jens Colding (Kbmd. C.).
2. Emil Dieudonné Bruun (Toldkasserer B. i Rødby).
3. Peter Andreas Lorentzen (Møller L. til Vraamølle i Vendsyssel).
4. *Rasmus Kristian Nølle mann (Kancelliraad, By- og Herredsfoged N. i Thisted).
5. Ludvig Frederik Avgust Milling (Broder til *N^o* 12 i 3die Kl.).
6. Anders Müller Boje Krislian Hjort (Godsforv. H. paa Birkelse).
7. *Elias Frederik Kristian Qvortrup (Pastor Q. i Sønderup).
8. Henrik Karl Rheders Ravnborg (Forpagter. R. paa Vildmosegaard).
9. Johan Speyer (Stiftsfysikus, Lic. med. S.)
10. *Kristian Leonhard Rübner Wissing (Kbmd. W.)
11. Johannes Kristian Thomsen (Pastor Th. i Nibe).
12. Karl Marinus Brinck (Krigsassessor, Havneinspektør B.).

1ste Klasse.

1. *Jens Peter Karmark Obel (Broder til *N^o* 8 i 3die Kl.)
2. *Herman Nikolaj Johannes Løchte (Pastor L. i Ingstrup i Vendsyssel).
3. *Lavrits Gustav Emil Jørgen Rasbech (Broder til *N^o* 8 i 4de Kl.)
4. *Johannes Baagøe Strøyerberg (Broder til *N^o* 3 og 11 i 4de og *N^o* 20 i 3die Kl.).
5. *Anton Julius Vilhelm Milling (Broder til *N^o* 12 i 3die og *N^o* 5 i 2den Kl.).
6. *Adolf Speyer (Broder til *N^o* 9 i 2den Kl.)

7. *Johan Gottlieb Brinckmann (Kbmd. B. i Thisted).
8. *Knud Pagh (Kbmd. P.).
9. *Johan Kristoffer Wilbrecht Hjersing (Apotheker H.).
10. Margarethus Marinus Frederik Herskind (Tobaksfabrikør H.).
11. *Ernst Peter Henneberg (Pastor H.).
12. *Hans Karsten Theodor Green (Kbmd. G.).
13. *Søren Winkel Wibroe (Kbmd. W.).

Stipendier.

De Stipendier, hvortil forhen Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler udnævnte efter Rektors Indstilling, ere nu saaledes fordelte:

1. Højest Stipendium (50 $\text{R}.$): K. M. Krarup, D. H. Bøggild, J. Vahl, H. J. J. Mygind og H. T. Buhl.

2. Mellemste Stipendium (35 $\text{R}.$): F. J. Colding, J. P. Jørgensen, J. H. Kruuse og P. J. K. Schaumburg.

3. Laveste Stipendium (20 $\text{R}.$): P. E. Recke, A. L. Christensen, O. A. Hilligsøe, F. L. Bøggild, P. J. H. Müller, N. J. Strandgaard, M. W. Koppel, K. H. Bluhme, E. F. Garben, E. T. Jensen, P. K. Bisgaard og K. F. Spärck.

4. Fri Undervisning: A. L. Lundbye, K. S. Deichmann, A. S. Kaarsberg, P. H. Thagaard, H. K. K. Milling, L. B. Garben, H. Jensen og L. F. A. Milling.

5. Undervisning for nedsat Betaling: J. B. Jespersen.

Det Moltkeske Legat for Embedsmænds Børn, som gaa i Skole (40 $\text{R}.$), hvortil Hs. Excell. Gehejmestatsminister Grev Moltke udnævner, nyde fremdeles K. M. Krarup og P. J. K. Schaumburg.

Det Thuresonske Legat for Sønner af uformuende Borgere i Aalborg (hvortil Rektor udnævner i Forening med Byens Magistrat), har været tillagt D. H. Bøggild, O. A. Hilligsøe og A. S. Kaarsberg samt de i 1847 dimitterede Studenter J. A. Herskind, H. P. Malmstrøm og R. V. Ferslew.

Emmanuel Taubers Jubellegat (20 R), hvortil Rektor nu udnævner, efterat Etatsraad Tauber er afgaaet ved Døden, nyde D. H. Bøggild og H. J. J. Mygind.

Efter Hovedexamen i Juli 1847 tilkjendtes den Reitzerske Flidsbelønning (5 R 19 S) Dimittenden K. J. Lyngby, den Thestrupske Flidsbelønning (2 R 64 S) Dimittenden J. A. Herskind, og de Kyndeske Præmier for de to bedste latinske Stile i hver af de 3 øverste Klasser (4 R): Dimittenderne V. Winde og N. F. Koefoed af 6te Kl., J. Vahl og J. L. Wittrog af 5te Kl., J. H. Kruise og J. P. Jørgensen af 4de Klasse.

Udtog af Skolens Regnskab for 1847.

A. Skolen.

1. Indtægt.

1. Restancer for 1846	17 R 10 S
2. Kassebeholdning	415 — 56 —
3. Renter af Kapitaler	65 — 24
4. Landgilde og Tiender	4799 — 54 —
5. Jordskyldspenge af Aalborg By	50 — - -
6. Degnepensioner	343 — 17½ -
7. Af Kirker og Præstekald	606 — 11 —
8. Kostpenge fra Aalborg Hospital	414 — 8
9. Skolekontingenter	2053 — 32 —
10. Forskjellige Indtægter	34 — 76 —
11. Tilbagebetalte Gageforskud	233 — 32 —
12. Tilskud fra den almindelige Skolefond . .	2000 — - -

i alt 11,032 R 32½ S

2. Udgift.

1. Gager og Huslejegodtgjørelse	6258 R 33 S
2. For Timeundervisning	622 — - -
3. Pensioner	673 — 32 —

4. Bibliotheket og videnskabelige Apparater	200	—	-	-
5. Bygningsudgifter og Leje af Gymnastiklokale	29	—	32	-
6. Inventariets Vedligeholdelse	51	—	48	-
7. Brændsel	143	—	48	-
8. Belysning	64	—	88	-
9. Skatter og Afgifter	982	—	3½-	
10. Regnskabsførelsen	169	—	92	-
11. Forskjellige løbende, og tilfældige Udgifter	332	—	29	-
nemlig:				
a) Skoleopvarmning	100	₰		
b) Reengjøring	26	—	42	β
c) Porto, Protokoller, Skriv- materialier og Afskrivning	48	—	13	-
d) Program og Skolehøjtideligheder	117	—	36	-
e) Avertissementer og Rets- gebyr	40	—	34	-
12. Extraordinære Udgifter	5	₰	88½	β
13. Gageforskud	350	—	-	-
14. Restancer	1	—	55	-
15. Kassebeholdning	1147	—	59½-	
i alt 11032 ₰ 32½β				

Udgifterne ved Indretningen af den ny Skolebygning, hvorfor særligt Regnskab bliver at aflægge, ere ikke optagne i ovenstaaende Regnskab.

B. Bibliotheket.

1. Indtægt.

1. Kassebeholdning	7	₰	89	β
2. Renter af en Kapital	2	—	6	-
3. Det Teilmannske Legat	20	—	-	-
4. Tilskud af Skolens Kasse	200	—	-	-
i alt 229 ₰ 95 β				

2. Udgift.

1. Indkjøbte Bøger	184	⊘	12	β
2. Indbinding	26	—	42	-
3. Zoologiske Gjenstande	34	—	16	-
4. Regnskabsførelsen	„	—	22	-
	<hr/>			
	i alt	244	⊘	92 β
Altsaa Underballance	14	—	93	-

C. Stipendiefonden.

1. Indtægt.

1. Kassebeholdning	49	⊘	2	β
2. Oplagspenge i Sparekassen	563	—	52	-
3. Renter af Kapitaler	636	—	67	-
4. Renter af Oplagspengene	22	—	73	-
	<hr/>			
	I alt	1272	⊘	2 β

2. Udgift.

1. Udbetalte Stipendier og Præmier	366	⊘	87	β
2. Det Thuresonske Legat	70	—	36	-
3. Indestaaende i Sparekassen	788	—	31	-
4. Regnskabsførelsen	13	—	22	-
5. Kassebeholdning	33	—	18	-
	<hr/>			
	i alt	1272	⊘	2 β

D. Emmanuel Taubers Jubellegat.

De til Juni og Decbr. Termin indkomne Renter 40 ⊘ ere udbetalte den 10de Juli 1847 og 10de Jan. 1848.

Skolebibliotheket

har siden sidste Beretnings Udgivelse modtaget følgende Tilvæxt. De fra Overbestyrelsen tilsendte Skrifter ere betegnede med *.

- *Becker, Samlinger til Danmarks Historie under Kong Frederik den Tredies Regjering af udenlandske Archiver. 1 Del. Kbhvn. 1847.
- *Beckers Verdenshistorie, oversat af Riise. 14de Bds. 7de og 8de H. Kbhvn. 1847.
- Bergsøe, den danske Stats Statistik, 1—2 Bd. og 3die Bds. 1—3 H. Kbhvn. 1844—47.
- Boisen, Israels Historie i første Mosebog. Kbhvn. 1847.
- *Budget for Aaret 1848 for samtlige Stats-Indtægter og Udgifter. Kbh. 1848.
- Clausen, Fortolkning af de 3 første Evangelier. 1—2 Hefte. Kbhvn. 1817.
- Clausen, Tidsskrift for udenlandsk theologisk Litteratur. 1847, 2—4 H.
- Coldingius, Paulus Janus, Latinsk-dansk Lexicon, noget defekt; skjænket af Pastor C. D. Møller i Frederikshavn.
- Cornelii Nepotis Vitae, ed. Koch. Lips. 1848.
- *Engelstoft, De confutatione Latina, quae apologiae contionatorum evangelicorum in comitiis Hauniensibus anno 1530 traditae opposita est, commentatio. Haun. 1847. (Universitetsprogram).
- *Erslew, Almindeligt Forfatterlexicon, 10de H. Kbhvn. 1847.
- Ewald, Commentarius in apocalypsin Johannis. Lips. 1828.
- Gersdorf, Leipziger Repertorium, 1847, 26—53 og 1848, 1—21.
- *Hassing, De colica seortorum. Haun. 1848 (Disp.).
- Heiberg, Poetiske Skrifter, 1—3 Bd. Kbhvn. 1847—48.
- Henckel, Europa, 1ste Del (Landkaart).
- Humboldt, Kosmos, 1ste Bds. 6te H. og 2det Bds. 1ste H. Kbh. 1847.
- Hundrup, Real-Lexicon over de Homeriske Digte. Kbh. 1848.
- Islendinga Sögur, udgivne af det kgl. nordiske Oldskriftselskab. 2 Bd. Kbhvn. 1847.
- Jahrbücher für Philologie und Pädagogik 1847, 5—12 og 1848, 1—3.
- Jørgensen, Pædagogikens Historie. Kbh. 1848.
- Keil, Das alte Rom, 2 Lief. Naumburg 1846.

- Kraft und Müller, Real-Schul.-Lexicon für die studierende Jugend. 10—12 Lief. Altona 1847.
- Lamartine, Girondisternes Historie, oversat af Overskou, 1—6 Bd. og 7de Bds. 1 H. Kbhvn. 1847.
- Lange, Norsk Tidsskrift for Videnskab og Litteratur, 4—6 H. Christiania 1847—48.
- Lassen, Opgaver til mundtlig og skriftlig Indøvelse af den franske Grammatiks Elementer. 1—2 Afsnit. Odense 1844—45.
- Lassen, Fransk Læsebog for Begyndere. Odense 1845.
- Lücke, Kommentar ueber die Schriften des Evangelisten Johannes. 3 Auflage. 1—3 Theil. Bonn 1840.
- *Mansa, Kaart over Nørrejylland. 8de Pl. Kbhvn. 1847.
- Matthies, Kommentar til Pauli Brev til Menigheden i Ephesus, oversat af Boethe. Kbhvn. 1840.
- Milling, Almindeligt geographisk Haandlexicon. 1—2 Bd. Kbh. 1831 og 1835.
- *Molbech, Nyt historisk Tidsskrift. 1 Bd. 2 H. Kbhvn. 1847.
- Müller, Den bibelske Historie, 1 Bd. Aalborg 1848.
- Munch, Illustreret Verdenshistorie, bearbejdet efter Held og Corvin. 2—6 H. Christiania 1847—48.
- Munch, Nordmændenes Gudelære i Hedenold tilligemed de vigtigste Heltesagn. Christiania 1847.
- Munch og Unger, Oldnorsk Læsebog med tilhørende Glosarium. Christiania 1847.
- Niebuhr, Vorträge ueber alte Geschichte. 1 Bd. Berlin 1847.
- Niebuhr, Vorträge ueber roemische Geschichte. 2—3 Bd. Berlin 1847—1848.
- Nor, Tidsskrift for Videnskab og Kunst, udg. af det norske Studentersamfund. Christiania 1846.
- *Oehlenschläger, Mindedigt over Kong Christian den Ottende. Kbhvn. 1848. (Universitetsprogr.).
- Prosch, Kort Fremstilling af de dyriske Livsytringer og disses Redskaber, til Skolebrug. Kbhvn. 1847.
- Raumer, Vorlesungen ueber die alte Geschichte. 2ten Bd. Leipzig 1847.

- *Regnskabs-Oversigt for Aaret 1846 over samtlige Stats-Indtægter og Udgifter osv. Kbhvn. 1848.
- Rhetores Graeci, ed. Walz. Vol. 1—9. Stuttgart & Tubing. 1832—36.
- Rohmann, Skildringer af den nyeste Tids Historie. 3die Del. Odense 1848.
- *Rothe, Les romans du renard. Paris 1845.
- *Rothe, Om Holger Danske. Kbhvn. 1847. (Progr. fra Sorø Akademi).
- Schouw, Dansk Tidsskrift, *N^o* 3—8. Kbh. 1847—48.
- Schythe, Hekla og dens sidste Udbrud. Kbhvn. 1847.
- *Selmer, Aarbog for Kjøbenhavns Universitet og øvrige højere Undervisningsanstalter for 1846. Kbhvn. 1847.
- *Sibbern, Bidrag til at opklare den christelige og kirkelige Frihed saavel i Almindelighed som med Hensyn til Danmark i Særdeleshed. Kbhvn. 1847 (Universitetsprogr.).
- Sibbern, Franske Stiløvelser. 1ste Afsnit. Kbhvn. 1848.
- Silfverberg, Chemisk Physik til Brug ved Skoleunderviisningen. Kbhvn. 1847.
- Sinding, Forsøg til en kort oekonomisk statistisk Beskrivelse over alle de geistlige Embeder i Hertugdømmet Slesvig, hvor Kirke- og Skolesproget er Dansk, og som dog staae under den slesvigske Generalsuperintendent, samt disses Besættelsesmaade. Kbhvn. 1848.
- *Stephani Thesaurus Graecae linguae. Vol. V. Fasc. 8, VI. Fasc. 7 & 8, VII. Fasc. I.
- Tausend und eine Nacht. Uebersetzt von G. Weil. 1—4 Bd. Stuttgart 1838.
- Terenti comoediae, ed. Elberling. Haun. 1834. (Skjænket af Discipel J. L. Wittrog).
- Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri octo. Rec. et expl. F. H. Bothe. Tom. I Fasc. 1—2. Lips. 1848.
- Thue, Læsebog i Modersmaalet for Norske og Danske. `Kristiania 1846.
- *Trier, De symptomatologia meningitidis cerebrealis acutae. Haun. 1847.

Ursin, Mechanik. Kbhvn. 1848.

Wachsmuth, Hellenische Alterthumskunde. 1—2Theil. Halle 1846.

Weber, Lærebog i Verdenshistorien, oversat af Levinsen. 3—4de
Cursus. Kbhvn. 1847.

Vedel og Brandis, Udvalg af forskjellige constitutionelle Forfatninger. Kbhvn. 1848.

*Wegener, Mindeblad om Kong Christian den Ottende. Kbhvn. 1848. (Progr. fra Sorø Akademi).

de Wette, Kurze Erklaerung der Apostelgeschichte. 3te Aufl. Leipzig 1848.

Wolff et Schütz, Nouveau Musée Français 1847. *N^o* 1—28. 1848, 1—9 og 14—22.

*Ørsted, Oversigt over det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger i 1847 *N^o* 1—8.

Desuden har Bibliotheket modtaget Lister over Udfaldet af Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet og de udvidede Skoler i 1847, Universitetets latinske og danske Forelæsningskatalog for Sommersemestret 1847 og Vintersemestret 1847—48 samt Programmer for 1847 fra Skolerne i de danske og for 1846 fra Skolerne i de preussiske Lande.

En zoologisk Samling

er grundlagt ved følgende fra Universitetsmuseet dels gratis, dels mod en særdeles billig Godtgjørelse overladte Gjenstande:

a. Fugle.

1. Aquila albicilla.	9. Perdix rubra.
2. Strix aluco.	10. Tetra lagopus i Vinterdragt.
3. Bombycella garrula.	11. Ardea egretta.
4. Garrulus glandarius.	12. Machetes pugnax i Sommerdragt.
5. Merops apiaster.	13. Totanus calidris.
6. Nectarina cyanea.	14. Mergus albellus.
7. Picus major.	
8. Rallus agnaticus.	

b. Krybdyr i Spiritus.

15. <i>Vipera berus.</i>	18. <i>Dryophis.</i>
16. <i>Coronella Merremii.</i>	19. <i>Calotes ophiomachus.</i>
17. <i>Dendrophis liacereus.</i>	20. <i>Polychrus marmoratus.</i>

c. Padder i Spiritus.

21. <i>Bufo vulgaris.</i>	23. <i>Bufo variabilis.</i>
22. <i>Rana temporaria</i>
s. <i>platyrrhinus.</i>	24. <i>Triton punctatus.</i>
	25. <i>Triton punctatus</i> , 2 Larver.

d. Leddyr i Spiritus.

26. <i>Scolopendra.</i>	32. <i>Pentalasmis</i> , 3 Stykker.
27. <i>Scorpio.</i>	33. <i>Lepas.</i>
28. <i>Peneus caramota.</i>	34. <i>Pagurus</i> , <i>Tuscionella tulipa.</i>
29. <i>Palaemon Jamaicensis.</i>	35. <i>Aphrodite aculeata.</i>
30. <i>Galathea strigosa.</i>	36. <i>Sabella sp.</i>
31. <i>Grapsus sp.</i>	

e. Bløddyr i Spiritus.

37. <i>Actinia rubra.</i>	40. <i>Asterias.</i>
38. <i>Actinia sp.</i>	41. <i>Ophuura sp.</i>
39. <i>Holothuria pentactes.</i>	

f. Tørrede Gjenstande.

42. <i>Malandrina</i> , 12 Stykker.	49. <i>Catappa sp.</i>
43. <i>Astraea</i> , 4 Arter.	50. <i>Astacus fluviatilis.</i>
44. <i>Echinus esculentus</i> , stor,
med Pigge.	51. <i>Oculina prolifera.</i>
45. <i>Echinus</i> , 3 mindre.	52. <i>Tungia agariciformis.</i>
46. <i>Pennatula phosphorea.</i>	53. <i>Tubipora musica.</i>
47. <i>Asterias sp.</i> med flere
Straaler.	54. <i>Madripora.</i>
48. <i>Ophiura sp.</i>	55. <i>Oculina ramea.</i>
	56. Tand af en asiatisk Elefant.
	57. Skal af en Landskildpadde.

Discipelbibliotheket,

bestyret af Adj. Jermin, havde i afvigte Skoleaar kun 15 Del-

tagere, hvis Kontingenter dækkede den Underballance, som da var tilstæde. I nærværende Skoleaar har Bibliotheket været flittigere benyttet, men da Regnskabet endnu ikke kan opgjøres, vil det først blive meddelt i næste Program.

Skolens, ny Lokale

indvedes den 14de April dette Aar ved en Højtidelighed, hvortil var indbudt ved Program. Efter at Skolens Disciple havde udført en Sang, indviede Biskop Fogtmann i en Tale den ny Bygning til dens Bestemmelse, og indsatte Rektor i hans Embede, hvorpaa denne udtalte sig om Betydningen af det Skridt, der var gjort ved at ombytte Skolens Lokale, og indsatte de i hans Embedstid udnævnte 5 Lærere. Højtideligheden sluttede atter med en Sang af Disciplene, der ligesom den første Sang var forfattet af Pastor Paludan-Müller. Om Middagen samlede Skolens Lærere og Foresatte med de vigtigste Avtoriteter til et Middagsmaaltid, hvorved flere til Anledningen og Tidspunktet svarende Skaaler udbragtes. Den paafølgende Formiddag var en Fugle- og Skiveskydning arrangeret for Disciplene, som beværtedes med Forfriskninger.

En Grundtegnning af det ny Lokale samt de fornødne Oplysninger om samme ere meddelte i det til Indvielseshøjtiden udstædte Program. Det egentlige Skolelokale toges i Brug strax efter Indvielsen; Rektorboligen derimod har endnu ikke kunnet benyttes.

Den aarlige Hovedexamen

afholdes i Aar den 17de—31te Juli saaledes, som nedenstaaende Liste udviser.

1. Skriftlig Prøve.

Mandagen den 17de Juli.

8—11.	$\left. \begin{array}{c} \text{VI.} \\ \text{V.} \\ \text{IV.} \\ \text{III.} \end{array} \right\}$	Lat. Stil.		3—6.	$\left. \begin{array}{c} \text{VI.} \\ \text{V.} \\ \text{IV.} \\ \text{III.} \\ \text{II.} \\ \text{I.} \end{array} \right\}$	Dansk Stil.
-------	---	------------	--	------	--	-------------

Tirsdagen den 18de Juli.

8—11.	$\left. \begin{array}{c} \text{VI.} \\ \text{V.} \end{array} \right\}$	Lat. Version.		3—6.	$\left. \begin{array}{c} \text{VI.} \\ \text{V.} \\ \text{IV.} \\ \text{III.} \\ \text{II.} \\ \text{I.} \end{array} \right\}$	Tysk Stil.
8—9.	II. }	Regning.				
9—10.	I. }					

2. Mundtlig Prøve.

Torsdagen den 20de Juli.

8—10½.	VI. A. Latin.		3—5.	VI. A. Geografi.
10½—11½.	VI. B. Geogr.		5—7.	II. Tysk.
8—11.	III. Naturhist.		3—6.	V. Latin.

Fredagen den 21de Juli.

8—10½.	VI. A. Græsk.	3—4.	VI. B. Latin.
10½—11½.	VI. B. Tysk.	4—6.	V. Geografi.
8—10.	IV. Tysk.	3—6.	III. Fransk.
10—11.	II. Religion.		
11—12.	I. Religion.		

Løverdagen den 22de Juli.

8—9.	VI. B. Græsk.	3—5.	VI. A. Historie.
9—11.	V. Arithmetik.	5—7.	V. Tysk.
8—9½.	II. Geografi.	3—6.	IV. Mathematik.
9½—12.	III. Tysk.		

Mandagen den 24de Juli.

8—10.	VI. A. Arithmetik.	3—5.	VI. Hebraisk.
10—12.	II. Fransk.	5—7.	II. Dansk.
8—9½.	I. Historie.	3—6.	III. Mathematik.
9½—12.	III. Religion.		

Tirsdagen den 25de Juli.

8—9.	VI. B. Arithmetik.	3—5.	V. Historie.
9—12.	III. Historie.	5—7.	VI. A. Religion.
8—10.	V. Religion.	3—5.	II. Naturhistorie.
10—12.	I. Naturhistorie.	5—7.	IV. Græsk.

Onsdagen den 26de Juli.

8—9.	VI. B. Fransk.	3—4.	VI. B. Religion.
9—11.	II. Historie.	4—6.	V. Fransk.
8—10½.	IV. Latin.	3—6.	III. Latin.
10½—12.	I. Tysk.		

Torsdagen den 27de Juli.

8—10.	VI. A. Tysk.	3—4.	VI. B. Historie.
10—12.	IV. Historie.	4—6.	V. Geometri.
8—11.	V. Græsk.	3—5.	I. Geografi.
		5—7.	IV. Religion.

Fredagen den 28de Juli.

8—10.	VI. A.	Geometri.		3—5.	VI. A.	Fransk.
10—12.	IV.	Fransk.		5—6.	VI. B.	Geometri.
8—11.	III.	Geografi.		3—5.	IV.	Geografi.
				5—7.	I.	Dansk.

Løverdagen den 29de Juli

fra Kl. 8 prøves de ny anmeldte Disciple.

11—1. Svømmeprøve.

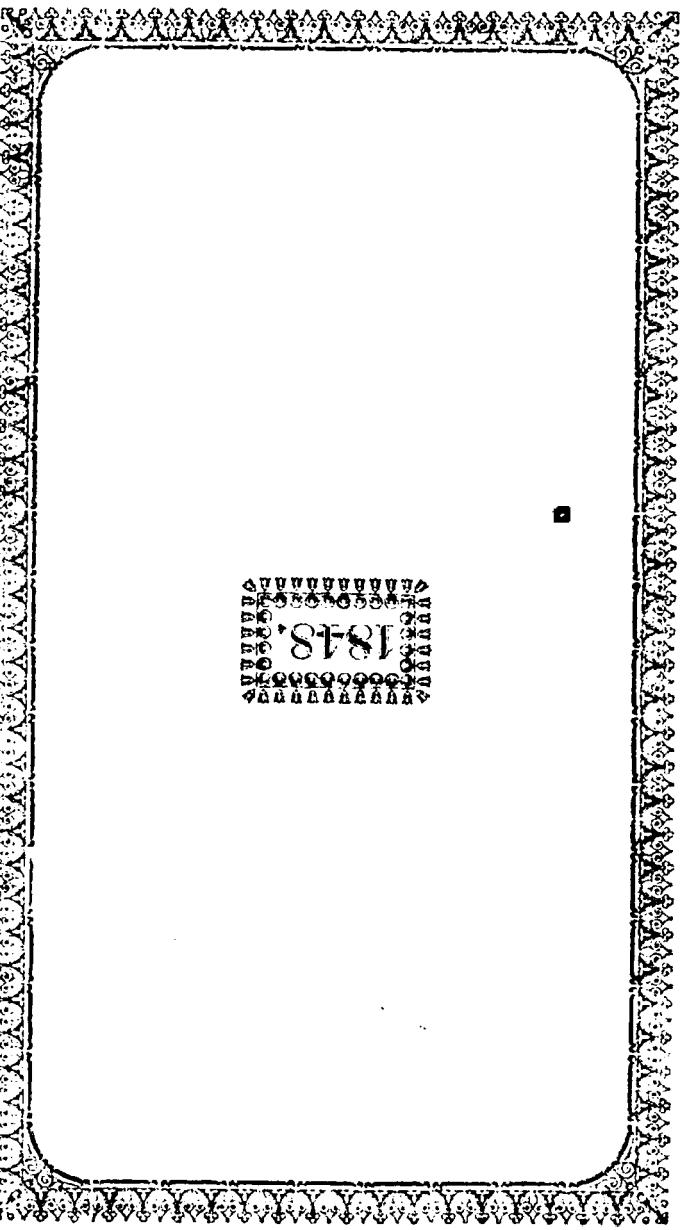
4—5. Sangprøve.

Mandagen den 31te Juli om Formiddagen Kl. 10 bekendtgjøres Examens Udfald og foretages Omflytning, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Fredagen den 1ste Sept. Kl. 8 fortsættes Prøven med de ny anmeldte Disciple, som ikke have indstillet sig før Ferien, og samme Dags Eftermiddag Kl. 3 begynder Undervisningen i det ny Skoleaar.

Til at overvære den mundtlige Prøve og Translokationen indbydes herved Disciplenes Fædre og Værger samt enhver, der interesserer sig for Skolen og Undervisningsvæsenet.

1848

